

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ

ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Διπλωματική Εργασία

**«Η Συμμετοχή της Ελλάδας σε Ειρηνευτικές Αποστολές στη Βοσνία
Ερζεγοβίνη και το Κόσοβο, υπό το πρίσμα της Στρατηγικής των Μικρών
Δυνάμεων»**

ΤΟΥ

Ιωάννη Παπαθανασίου

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ρεβέκκα Παιδή

Αθήνα, Δεκέμβριος 2019

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι, όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία, τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Ιωάννης Παπαθανασίου

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα μικρά κράτη στο διεθνές σύστημα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της συνεισφοράς που αυτά μπορούν να έχουν σε αυτό. Το διεθνές σύστημα είναι πολύπλοκο και η αύξηση του αριθμού των μικρών κρατών μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, επιτείνει την πολυπλοκότητα αυτή. Ένα από τα μικρά κράτη είναι και η Ελλάδα. Δεν δημιουργήθηκε όπως άλλα μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου αλλά στο εύθραυστο περιβάλλον της Βαλκανικής προσπαθεί να εδραιώσει τον ρόλο της ως παράγοντας σταθερότητας και ασφάλειας. Ένας τρόπος είναι η συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς και η συνεισφορά στις επιχειρήσεις που διεξάγουν. Η Ελλάδα έχει συμμετάσχει και συνεχίζει να συμμετέχει σε αριθμό διεθνών επιχειρήσεων υπό τον ΟΗΕ και το ΝΑΤΟ κυρίως και οι επιχειρήσεις στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Κόσοβο αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα. Οι εν λόγω επιχειρήσεις είναι από τις πλέον πολύχρονες για τη χώρα, με σημαντική παρουσία και ρόλο. Ενδεχομένως η ανάγκη για αποστολή προσωπικού εκτός επικράτειας εμφανιστεί εκ νέου και η ετοιμότητα για αυτό θα πρέπει να είναι συνεχής.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

SYNOPSIS

Small states as part of the international system present an interesting case because of the contribution that may have in it. The international system is complicated and the increase of the number of small states after the end of the Cold War, intensifies this complexity. One of the small states is also Greece, although was not created after Cold War. Greece is attempting to establish its role in the Balkans' fragile environment as stability and security factor. One way is by participating in international organizations and contributing to the ongoing operations. Greece has participated and still does in numerous operations mostly under UN and NATO command and the operations in Bosnia-Herzegovina and Kosovo are examples for this. These two operations are of the most long lasting in which Greece played an important role. In the future there might be a need for this kind of operations outside of Greece's territory and being prepared for this is a must.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 ΓΕΝΙΚΑ	1
1.2 ΣΚΟΠΟΣ	2
1.3 ΜΕΘΟΔΟΣ - ΔΟΜΗ	2
2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	3
2.1 ΓΕΝΙΚΑ	3
2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ	4
2.3 ΘΕΩΡΙΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΑ ΚΡΑΤΗ	7
2.3.1 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	8
2.4 ΜΙΚΡΟ ΑΛΛΑ ΕΞΥΠΝΟ ΚΡΑΤΟΣ	10
2.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ	11
3. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	14
3.1 ΓΕΝΙΚΑ	14
3.2 ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	15
3.3 Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	18
4. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ	20
4.1 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ)	20
4.2 NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (NATO)	21
4.2.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΚΟΣΟΒΟ	22
4.2.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	23
4.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΕΕ)	23
4.3.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟ ΚΟΣΟΒΟ	24
4.3.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	24
5. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	26
5.1 ΓΕΝΙΚΑ	26
5.2 ΤΥΠΟΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	27

5.3 ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	29
6. ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	31
6.1 ΓΕΝΙΚΑ.....	31
6.2 ΚΟΣΟΒΟ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ JOINT ENTERPRISE	31
6.2.1 Παρελθούσα Ελληνική Συμμετοχή	32
6.2.2 Παρούσα Ελληνική Συμμετοχή.....	34
6.3 ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ.....	36
6.3.1 14 Δεκεμβρίου 1995 έως 04 Δεκεμβρίου 2004	36
6.3.2 Δεκέμβριος 2004 – Επιχείρηση “ALTHEA”	38
7. ΜΙΚΡΑ ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ.....	40
7.1 ΓΕΝΙΚΑ.....	40
7.2 ΔΑΝΙΑ.....	41
7.3 ΑΛΒΑΝΙΑ	43
8. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΟΒΟΥ	46
9. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»: ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	A-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»: ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ.....	B-1
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»: ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚFOR	Γ-1

“Τα κράτη στο άναρχο διεθνές σύστημα «κατ’ελάχιστον επιδιώκουν την επιβίωσή τους και κατά μέγιστον επιδιώκουν την παγκόσμια κυριαρχία».”

Kenneth Waltz (Waltz 1979)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η Νοτιοανατολική Ευρώπη υπήρξε ανέκαθεν πεδίο ανταγωνισμού και αντιπαράθεσης τόσο των Μεγάλων Δυνάμεων όσο και των χωρών που ανήκουν σε αυτή, με τη μορφή που αυτές είχαν κάθε φορά. Στη Νοτιοανατολική Ευρώπη περιλαμβάνονται οι χώρες των Βαλκανίων. Κατ’ εξοχήν βαλκανικές χώρες θεωρούνται οι χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, με εξαίρεση ίσως τη Σλοβενία, η Αλβανία, η Βουλγαρία, ενώ η Ρουμανία σε άλλες μελέτες θεωρείται βαλκανική χώρα, σε άλλες όχι. Οι στενές σχέσεις όμως της Ρουμανίας με τις υπόλοιπες Βαλκανικές χώρες, την κατατάσσει στα Βαλκάνια. Στο νοτιότερο άκρο της βαλκανικής χερσονήσου βρίσκεται και η Ελλάδα και οι ανταγωνισμοί των Μεγάλων Δυνάμεων στην περιοχή, δεν θα αφήσουν την Ελλάδα αμέτοχη στις εξελίξεις.

Η περιοχή των Βαλκανίων υπήρξε διαχρονικά μια περιοχή με εντάσεις, συνεχείς πολέμους και διεκδικήσεις από τις ισχυρές δυνάμεις του κόσμου. Η Βαλκανική χερσόνησος από το μακρινό παρελθόν λειτούργησε και λειτουργεί ακόμα ως σταυροδρόμι πολιτισμών, ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή και την Ασιατική ήπειρο. Η διακριτή ταυτότητα και ο τεμαχισμός της βαλκανικής χερσονήσου θεωρείται σύμφωνα με αρκετούς ιστορικούς απότοκο της ορεινής γεωγραφίας, της συγκέντρωσης πολλών εθνοτήτων σε έναν γεωγραφικά περιορισμένο χώρο και της εξαιρετικά βίαιης ιστορίας της. Οι αιματηρές συγκρούσεις και οι διαφορές που εμφανίστηκαν στην εν λόγω περιοχή και ιδιαίτερα αυτές που προέκυψαν μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων κρατικών οντοτήτων, τεχνητά σε κάποιες περιπτώσεις, εντός του διεθνούς συστήματος, δικαιολογούν την παράφραση του όρου «βαλκανιοποίηση» η οποία παρουσιάστηκε για πρώτη φορά σε βρετανικά περιοδικά το 1920 για να περιγράψει τον κατακερματισμό μεγάλων διοικητικών οντοτήτων όπως και την εχθρότητα μεταξύ τους (Βερέμης 2016).

Η επιστήμη των διεθνών σχέσεων μελετά με αναλυτικό τρόπο τη συμπεριφορά των κρατών στο διεθνές σύστημα. Η ισχύς που διαθέτει και μπορεί να ασκήσει ένα κράτος, το τοποθετεί σε αντίστοιχη θέση στην ιεραρχία του διεθνούς συστήματος. Αποτελεί γεγονός ότι όλα τα κράτη δεν έχουν την ίδια βαρύτητα μέσα στο διεθνές τοπίο (Κουσκουβέλης 2007)

1.2 ΣΚΟΠΟΣ

Όπως καθορίζεται από τον τίτλο, η εργασία θα γίνει μία προσπάθεια να επικεντρωθεί στα μικρά κράτη και τη στρατηγική που αυτά ακολουθούν, με έμφαση σε συγκεκριμένη δραστηριότητα της συμμετοχής σε ειρηνευτικές αποστολές, με τη μορφή που αυτές έχουν λάβει τις τελευταίες δεκαετίες. Η συμπεριφορά των κρατών δεν μπορεί να εξεταστεί μεμονωμένα στη εν λόγω δραστηριότητα, αφού προκύπτει από ένα σύνολο παραγόντων και μεταβλητών, όπως αντίστοιχα και τα κράτη δεν μπορούν να εξεταστούν ως αυτόνομες οντότητες καθώς η αλληλεπίδραση με τα άλλα κράτη μεταβάλλει τις ισορροπίες, τις συμμαχίες και τις εν γένει ενέργειές τους.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη και η ανάλυση της συμμετοχής της Ελλάδας στις ειρηνευτικές αποστολές που έλαβαν χώρα κατά το πρόσφατο παρελθόν στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Κοσσυφοπέδιο της πρώην Γιουγκοσλαβίας, υπό το πρίσμα της στρατηγικής των Μικρών Δυνάμεων. Η Ελλάδα δύναται να κατηγοριοποιηθεί στις Μικρές Δυνάμεις λόγω των χαρακτηριστικών της και των δυνατοτήτων που αυτή διαθέτει.

1.3 ΜΕΘΟΔΟΣ - ΔΟΜΗ

Η μέθοδος η οποία θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα εργασία θα είναι αρχικά να αναλυθεί ο διαχωρισμός των κρατών σε Μεγάλες και Μικρές Δυνάμεις λαμβάνοντας υπόψη τους λόγους διαχωρισμού σε αυτές τις κατηγορίες, ενώ στη συνέχεια θα αναπτυχθεί η συμμετοχή της Ελλάδας σε ειρηνευτικές αποστολές και πιο συγκεκριμένα στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και στο Κοσσυφοπέδιο. Τελικά, θα αναλυθεί η συμμετοχή αυτή υπό το πρίσμα των Μικρών Δυνάμεων και ποια τα παραγόμενα αποτελέσματα και οφέλη καθώς και τα συμπεράσματα που προκύπτουν.

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Οι Διεθνείς Σχέσεις κυριαρχούνται παραδοσιακά από τις ενέργειες και τις δράσεις των Μεγάλων Δυνάμεων, με τις Μικρές Δυνάμεις να έχουν μάλλον περιορισμένο ρόλο και αποτέλεσμα. Για τον λόγο αυτό οι μελετητές των Διεθνών Σχέσεων ασχολήθηκαν κατά κόρον με αυτές προκειμένου να κατανοήσουν τη λειτουργία του Διεθνούς Συστήματος και να εξαγάγουν συμπεράσματα, διδάγματα και συμπεριφορές.

Το αποτέλεσμα αυτής της τάσης μελέτης από την πλευρά των ερευνητών ήταν η εδραίωση και η διαιώνιση στερεοτύπων. Η πλειονότητα των μελετητών των Διεθνών Σχέσεων θεωρεί τα Μικρά Κράτη ασήμαντους παίκτες στο σύστημα και για το λόγο αυτό ζήτημα άνευ σημασίας για έρευνα, η μελέτη των Μεγάλων Δυνάμεων ήταν η κυρίαρχη τάση και η εξερεύνηση των Μικρών Δυνάμεων ήταν μία «τρέλα», σύμφωνα με τον Katzenstein (2003). Ένα άλλο στερεότυπο που διατυπώθηκε από τους ερευνητές των Μικρών Κρατών σε απάντηση του προηγούμενου, είναι ότι το Μικρό Κράτος μπορεί να «χτυπά παραπάνω από το βάρος του» (punches above its weight), παρομοιάζοντας τα περισσότερο με τον Δαβίδ που νίκησε τον Γολιάθ παρά με τους Μήλιους που καταστράφηκαν από τους Αθηναίους, δημιουργώντας έτσι μια ευοίωνη και αισιόδοξη εικόνα για τις διεθνείς σχέσεις των Μικρών Κρατών (R. Pedt 2016).

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου μετά τη διάλυση της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ), είχε ως επακόλουθο το διαμελισμό και άλλων κρατών που μέχρι τότε ανήκαν στη σφαίρα επιρροής της ΕΣΣΔ με χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Η Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας¹, όπως ήταν η επίσημη ονομασία του κράτους, θα διασπαστεί με έναν ιδιαίτερα σκληρό και αιματηρό εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των θρησκευτικών και φυλετικών εθνοτήτων, ο οποίος θα σημαδέψει τη δεκαετία του '90 και θα δημιουργήσει την ανάγκη της επέμβασης των Μεγάλων Δυνάμεων.

¹ Οι έξι Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες που αποτελούσαν τη Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας ήταν η Σ.Δ. Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, η Σ.Δ. Κροατίας, η Σ.Δ. Μαυροβουνίου, η Σ.Δ. Σλοβενίας, η Σ.Δ. Σερβίας και η Σ.Δ. Μακεδονίας. Η Σερβία περιείχε δύο Σοσιαλιστικές Αυτόνομες Επαρχίες, τη Σ.Α.Ε. Βοϊβοντίνας και τη Σ.Α.Ε. Κοσσυφοπεδίου

2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ

Το προφανές ερώτημα που προκύπτει όμως είναι το πώς ορίζεται το μικρό κράτος. Ποια είναι τα κριτήρια που μπορούν να μετρηθούν, ώστε να το κατατάσσουν στην μία κατηγορία ή στην άλλη. Ορισμένα κριτήρια που θα μπορούσαν εύκολα να χρησιμοποιηθούν είναι το μέγεθος του πληθυσμού, η εδαφική έκταση, η οικονομική κατάσταση καθώς και η στρατιωτική ισχύς, εξετάζοντας το μέγεθος των Ενόπλων Δυνάμεων σε αριθμούς. Υπάρχουν όμως και λιγότερα προφανή αλλά και μετρήσιμα κριτήρια όπως είναι οι διπλωματικοί πόροι και δυνατότητες, η δυνατότητα επιρροής στο διεθνές σύστημα και η άσκηση ισχύος, τα οποία έχουν μελετηθεί λιγότερο από τους ερευνητές. Η οπτική γωνία κάτω από την οποία αποδίδεται η έννοια του μεγέθους του κράτους και τα κριτήρια (γεωγραφικά, ποσοτικά, ισχύος ή επιρροής) που χρησιμοποιούνται κάθε φορά για την ανάλυσή τους, μπορούν να αποδώσουν πλήθος ορισμών για το μικρό κράτος (R. Pedí 2016).

Ένα επόμενο ερώτημα που γεννάται είναι το αν η εκπλήρωση ενός κριτηρίου μπορεί να κατατάξει ένα κράτος σε μία από τις δύο βασικές κατηγορίες. Θα ήταν εύκολη μια καταφατική απάντηση, η διαφορετική οπτική γωνία εξέτασης κάθε φορά όμως μάλλον οδηγεί σε αρνητικό συμπέρασμα. Τα κριτήρια δεν είναι ιδιαίτερα χρήσιμα ως κριτήρια για να χρησιμοποιούνται μόνα τους αλλά σε συνδυασμό με άλλα. Είναι δυνατόν ένα κράτος με περιορισμένη έκταση να έχει μεγάλο αριθμό κατοίκων σε σχέση με την έκτασή του, αναπτυγμένη και εύρωστη οικονομία και υψηλές στρατιωτικές δυνατότητες λόγω αριθμού προσωπικού και σύγχρονων μέσων και με τον τρόπο αυτό να είναι ισχυρό. Από την άλλη πλευρά, κράτη με μεγάλη έκταση μπορεί να είναι αραιοκατοικημένα ώστε η δύναμή τους να είναι μικρή.

Τα κριτήρια που εξετάζονται δεν δημιουργούν απαραίτητα τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη δύναμης με τον ίδιο τρόπο, αν συγκριθεί για παράδειγμα η εδαφική έκταση και η οικονομία. Η εδαφική έκταση ενός κράτους παραμένει σταθερή ή τουλάχιστον δεν μεταβάλλεται δραματικά ενώ η οικονομία μπορεί να μεταβάλλεται πιο έντονα στον χρόνο. Μία μικρή σε μέγεθος οικονομία δημιουργεί προκλήσεις και εμπόδια, όχι πάντα απαραίτητα ανυπέρβλητα. Στην αντίπερα όχθη, ένα φτωχό κράτος με μεγάλο αριθμητικά πληθυσμό μπορεί να αυξήσει το

μέγεθος της οικονομίας του με την υιοθέτηση ενδεδειγμένων πολιτικών, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Κίνα, η οικονομία της οποίας ανθεί τα τελευταία χρόνια. Ούσα το πλέον πολυπληθές παγκοσμίως κράτος, με μικρή διαφορά από τη δεύτερη Ινδία, η τάξη μεγέθους έχει διαφορετικό αντίκτυπο στους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας. Συναφώς, η οικονομία ενός μικρού κράτους ακόμα και αν βρίσκεται σε ανάπτυξη και ευρωστία, εξαρτάται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τις εμπορικές δραστηριότητες με τα άλλα κράτη που απαρτίζουν το διεθνές σύστημα. Η οικονομία ενός τέτοιου κράτους τείνει να είναι μικρή, γεγονός το οποίο οδηγεί το κράτος να εξαρτάται από το εξωτερικό εμπόριο και να είναι ευάλωτο στις διεθνείς οικονομικές διακυμάνσεις (Katzenstein 1984) (1985).

Ένας ακόμα παράγοντας κατηγοριοποίησης των κρατών σε μεγάλα και μικρά είναι το μέγεθος του πληθυσμού. Το μικρό μέγεθος του πληθυσμού ενός κράτους δημιουργεί επίσης περιορισμούς στο μέγεθος και στη γκάμα ικανοτήτων του διπλωματικού παράγοντα (Corbett 2015). Όπως ισχύει και για άλλα κριτήρια κατάταξης, δεόν είναι και το κριτήριο αυτό να εξετάζεται σε συνδυασμό και με άλλα. Μικρός πληθυσμός και μικρή οικονομία αναπόφευκτα θέτουν περιορισμούς στους στρατιωτικούς και διπλωματικούς πόρους που έχει στη διάθεσή του ένα κράτος. Οι περιορισμένες δυνατότητες στα δύο αυτά κριτήρια συνεπάγονται με τη σειρά τους περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό και πόρους για τη στελέχωση Ενόπλων Δυνάμεων. Ανίσχυρες Ένοπλες Δυνάμεις σημαίνουν με τη σειρά τους μικρή ικανότητα εξάσκησης ισχύος, παροχής ασφάλειας από εξωτερικούς επιβουλείς και υπεράσπισης της εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας.

Η πρόσβαση στη σύγχρονη τεχνολογία είναι ίσως ένα ακόμα κριτήριο που κατηγοριοποιεί τα κράτη και μάλλον δεν έχει τύχει της ανάλογης προσοχής. Η 4^η βιομηχανική επανάσταση είναι ήδη πραγματικότητα και εξελίσσεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς. Η 1^η βιομηχανική επανάσταση ήταν με την ανακάλυψη του ατμού η οποία έκανε την παραγωγή μηχανική. Στη συνέχεια ο ηλεκτρισμός, οι γραμμές συναρμολόγησης, η μαζική παραγωγή έφεραν τη 2^η βιομηχανική επανάσταση. Στην 3^η, η ηλεκτρονική και η πληροφορική αυτοματοποίησαν την παραγωγή. Η 4^η βασίζεται πάνω στην ψηφιακή, στους αλγόριθμους, στο Διαδίκτυο των Πραγμάτων, στα Μεγάλα Δεδομένα, στην ανάλυσή τους σε πραγματικό χρόνο, και ενώνει όλες τις τεχνολογίες, ρομποτική, τεχνητή νοημοσύνη, γενετική, βιοτεχνολογία, μοριακή βιολογία, νανοτεχνολογία, τρισδιάστατη εκτύπωση,

κάνοντας δυσδιάκριτα τα όρια ανάμεσα σε φυσικό, ψηφιακό, βιολογικό. Ένα κράτος με δυνατότητες ανάπτυξης της τεχνολογίας αποκτά προβάδισμα έναντι άλλων που υπολείπονται στον τομέα αυτό. Η πρόσβαση στην πληροφορία είναι πλέον καθημερινότητα και έχει καθοριστική σημασία στους ρυθμούς εξέλιξης. Τα σύνορα μεταξύ των κρατών γίνονται όλο και πιο δυσδιάκριτα και ο ρόλος του ανθρώπινου παράγοντα τίθεται από ορισμένους υπό αμφισβήτηση.

Τα χαρακτηριστικά των κρατών δεν παραμένουν αμετάβλητα στον χρόνο και η κατάκτηση ενός χαρακτηριστικού στο παρόν δεν εξασφαλίζει τη διατήρησή του και σε μελλοντικό χρόνο. Συνεπώς καθίσταται σαφές ότι η κατάσταση ενός κράτους στα μεγάλα ή μικρά δεν αποτελεί σταθερό κεκτημένο αλλά μεταβάλλεται στην εξέλιξη της ιστορίας. Κρατικές οντότητες που άλλοτε ήταν μεγάλες, έφθιναν στο πέρασμα του χρόνου και έγιναν μικρές ή ακόμα και εξαφανίστηκαν, με χαρακτηριστικά παραδείγματα τη Ρώμη και το Βυζάντιο.

Ωστόσο η κατάσταση ενός κράτους στα μικρά δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι αυτό αποτελεί και ασήμαντο διεθνή παράγοντα, ότι έχει δηλαδή μικρή δύναμη. Οι διεθνείς σχέσεις, ισορροπίες και συμμαχίες αποδεικνύουν ότι υπάρχουν μικρά κράτη που διαδραματίζουν παγκόσμιο ρόλο, όπως είναι το κράτος του Ισραήλ. Ενώ είναι μικρό σε έκταση και πληθυσμό, βρίσκεται σε μία ταραχώδη γειτονιά της υψηλίου με εχθρικούς γείτονες απέναντί του, έχει κατορθώσει να αναπτύξει την καινοτομία, την κουλτούρα του πληθυσμού του αλλά και τις μειονότητες που ζουν εκτός επικρατείας και να αποτελεί ένα σταθερό παράγοντα επηρεασμού και πρωταγωνιστή του διεθνούς συστήματος.

Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να γίνει η διάκριση μεταξύ της έννοιας της ισχύος και εκείνης της επιρροής (Παρίσης, Παράγοντες Ισχύος στο Διεθνές Σύστημα 2011, 38). Η ισχύς αναφέρεται στη δυνατότητα ενός κράτους να επιβάλλει τη θέλησή του συνήθως με μη ειρηνικά μέσα όπως είναι η βία ή η απειλή χρήσης βίας, με παράδειγμα τα τελευταία χρόνια τις ΗΠΑ. Η επιρροή αναφέρεται στην επίτευξη του ίδιου στόχου από το κράτος με την εκμετάλλευση των ειρηνικών του μέσων όπως είναι η οικονομική, επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη και τη θέληση των τρίτων κρατών να διατηρούν αγαστές σχέσεις με αυτό.

Ακόμα όμως είναι αξιοσημείωτο ότι οι σχέσεις μεταξύ των κρατών διαφέρουν στις ισορροπίες ισχύος που κατανέμονται μεταξύ αυτών.). Ένα κράτος μπορεί να είναι αδύναμο σε μία σχέση και την ίδια στιγμή ισχυρό σε μία άλλη. Τα μικρά κράτη είναι οι πιο αδύναμοι παίκτες σε μία ασύμμετρη σχέση ισχύος και τόσο αδύναμα ώστε να μην μπορούν να μεταβάλλουν τη σχέση αυτή (Thorhallsson, *Studying Small States: A Review* 2018, 19).

Ως συμπέρασμα των ανωτέρω προκύπτει ότι ένας ορισμός για τα μικρά κράτη ο οποίος περιλαμβάνει τα παραπάνω χαρακτηριστικά, θα μπορούσε να είναι ότι:

«Μικρά Κράτη είναι αυτά των οποίων οι ηγέτες (όπως επίσης και οι ηγέτες άλλων δυνάμεων) αναγνωρίζουν ότι το πολιτικό βάρος του κράτους είναι περιορισμένο σε τοπικό επίπεδο αντί του παγκόσμιου, ότι εξαρτώνται από εξωγενείς πολιτικές δυνάμεις για το πλείστο της ασφάλειας τους, καθώς και ότι τα ιδιαίτερα συμφέροντα του κράτους ενδεχομένως είναι περιττά στα μάτια μιας ή περισσότερων Μεγάλων Δυνάμεων» (Fox, *The Small States in the International System*, 1919-1969 1969).

2.3 ΘΕΩΡΙΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΙΚΡΑ ΚΡΑΤΗ

Για την κατανόηση του ρόλου και της συμπεριφοράς των κρατών στο διεθνές σύστημα, έχουν αναπτυχθεί θεωρίες διεθνών σχέσεων οι οποίες ορμώμενες από διαφορετική αφετηρία, μπορούν να παρέξουν ένα απλοποιημένο πλαίσιο για την κατανόηση του περίπλοκου συμπλέγματος κρατών, διεθνών οργανισμών και άλλων δρώντων. Οι βασικές θεωρίες, οι οποίες αποτελούν και βάση για την ανάπτυξη και άλλων θεωριών είναι ο κλασικός ρεαλισμός, ο πλουραλισμός και ο κονστρουκτιβισμός, που περιγράφουν με απλό αλλά συνάμα περιεκτικό τρόπο το πλαίσιο λειτουργίας του διεθνούς συστήματος. Ενδεχομένως όμως προκύπτει το ερώτημα για το εάν το θεωρητικό πλαίσιο που δημιουργήθηκε για να περιγράψει τη συμπεριφορά των μεγάλων κρατών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει και αυτή των μικρών κρατών. Άλλωστε σύμφωνα με τον Θουκυδίδη «ο ισχυρός επιβάλλει ότι του επιτρέπει η ισχύς του και ο αδύνατος υποχωρεί όσο το επιβάλλει η αδυναμία του» (Θουκυδίδης)

2.3.1 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Ο αριθμός των μικρών κρατών τα τελευταία χρόνια βαίνει αυξανόμενος συμπεριλαμβανομένου και των περιοχών που διεκδικούν την ανεξαρτησία τους. Ως εκ τούτου οι μελέτες και οι έρευνες για τα μικρά κράτη είναι επίκαιρες όσο ποτέ. Δύο πρόσφατες και σαφείς θεωρητικές προσεγγίσεις των διεθνών σχέσεων για τα μικρά κράτη είναι: η αναζήτηση status (status-seeking) και η θεωρία του καταφυγίου (shelter theory).

- Αναζήτηση Status

Η βιβλιογραφία, ιδιαίτερα αυτή που προέρχεται από πανεπιστήμια των σκανδιναβικών χωρών, έχει υποστηρίξει ότι οι μεγάλες δυνάμεις ενεργούν σύμφωνα με ανησυχίες που έχουν για την επίτευξη status, η βιβλιογραφία αυτή όμως είτε έχει αγνοήσει τα μικρά και μεσαία κράτη είτε έχει υποθέσει ότι τα μικρά κράτη δεν ενδιαφέρονται για την επιδίωξη του status (Thorhallsson, *Studying Small States: A Review* 2018, 26).

Για τα μεγάλα κράτη, η επίτευξη του status, της εδραίωσης της θέσης τους στο διεθνές σύστημα είναι μάλλον μία εύκολη υπόθεση αφού από κεκτημένη ταχύτητα δεν χρειάζεται να κάνουν και πολλά για να το καταφέρουν. Αλλά ακόμα και σε περιπτώσεις που οι ενέργειες των μεγάλων κρατών είναι αντίθετες με το κοινό αίσθημα δικαίου, η εκτίμηση είναι ότι οι συνέπειες θα είναι πολύ λιγότερες σε σχέση με ένα μικρό κράτος. Για τα μικρά κράτη η επίτευξη status δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση. Τα μεσαία και μικρά κράτη επιδιώκουν την επίτευξη status αναλαμβάνοντας αξιοθαύμαστα έργα ή υπερέχοντας σε συγκεκριμένους τομείς (William Wohlforth 2017).

Στο πλαίσιο αυτό τα μικρά κράτη προσπαθούν να δημιουργήσουν έναν χαρακτήρα και να παραμείνουν σταθερά σε αυτόν, δημιουργώντας έτσι μια συγκεκριμένη εικόνα για αυτά, όπως για παράδειγμα της ουδετερότητας της Ελβετίας. Σε αντιδιαστολή υπάρχει και το αρνητικό παράδειγμα του κράτους που χαρακτηρίζεται από διαφθορά και ανομία, με την εικόνα αυτή να το ακολουθεί, χωρίς να αντικατοπτρίζει πάντα την πραγματικότητα. Άλλοι τρόποι για να αποκτήσει χαρακτήρα και status ένα μικρό κράτος είναι να συνδράμει ένα μεγάλο

κράτος σε ειρηνευτικές αποστολές και αποστολές ανθρωπιστικού χαρακτήρα, που αποτελεί και αντικείμενο ενδιαφέροντος της εργασίας.

- Θεωρία του καταφυγίου

Το μικρό μέγεθος ενός κράτους έχει όπως σημειώθηκε και παραπάνω εγγενή μειονεκτήματα, όπως είναι η περιορισμένη πρόσβαση σε πόρους αλλά και δυνατότητες. Σύμφωνα με τη θεωρία του καταφυγίου, τα μικρά κράτη αναζητούν το πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό καταφύγιο που τους παρέχουν μεγαλύτερα κράτη και διεθνείς οργανισμοί έτσι ώστε να θωρακιστούν από τις εγγενείς δομικές αδυναμίες και το εχθρικό διεθνές περιβάλλον (Thorhallsson 2010) (2011).

Αναφορικά με το οικονομικό καταφύγιο, σε ένα μικρό κράτος τα οικονομικά μεγέθη των αγορών είναι μικρά, το οποίο δημιουργεί αριθμό μειονεκτημάτων και αναγκών. Εξάρτηση από το εμπόριο αλλά και από εξωγενείς παράγοντες όπως είναι οι εισαγωγές, που εκφεύγουν του ελέγχου τους. Μία περιφερειακή ή διεθνής οικονομική κρίση, κάνει τις οικονομίες των μικρών κρατών περισσότερο ευάλωτες και επιρρεπείς στις διακυμάνσεις. Το οικονομικό καταφύγιο μπορεί να πάρει τη μορφή άμεσης οικονομικής βοήθειας, την αρωγή από μια εξωτερική οικονομική αρχή, μία κοινή αγορά και την πρόσβαση σε συγκεκριμένες αγορές (Thorhallsson 2011).

Το πολιτικό καταφύγιο αναφέρεται στην προσπάθεια αναζήτησης στήριξης ενός μικρού κράτους από ένα άλλο κράτος ή τους διεθνείς οργανισμούς. Η στήριξη μπορεί να είναι σε διπλωματικό επίπεδο με τη σύναψη συμμαχιών ή ανακοινώσεις υπέρ του μικρού κράτους, σε στρατιωτικό επίπεδο με την αποστολή στρατιωτικών δυνάμεων επ' ωφελεία του μικρού κράτους ή βοήθειας σε μέσα και τεχνολογία.

Το κοινωνικό καταφύγιο αφορά την αποφυγή της απομόνωσης ενός κράτους από τα άλλα. Η απομόνωση ενός κράτους συνεπάγεται τον περιορισμό των γνώσεων και της πρόσβασης σε πληροφορίες. Η αλληλεπίδραση με άλλα κράτη και κουλτούρες εξελίσσει τις κοινωνίες και προάγει την ανάπτυξη ιδεών και την πρόοδο.

2.4 ΜΙΚΡΟ ΑΛΛΑ ΕΞΥΠΝΟ ΚΡΑΤΟΣ

Τα κράτη που συμμετέχουν σε διεθνείς οργανισμούς, ανεξαρτήτως μεγέθους και ισχύος, στις αποφάσεις που λαμβάνονται έχουν το ίδιο δικαίωμα ψήφου. Αυτή είναι η φαινομενική όψη της διαδικασίας κρύβει ενδεχομένως πίσω της συμμαχίες μεταξύ κρατών, εξυπηρέτηση συμφερόντων και συμφωνίες που ίσως δεν μπορούν να γίνουν δημόσια γνωστές. Η δήλωση ότι ένα μικρό κράτος μπορεί να «χτυπά παραπάνω από το βάρος του» οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το κράτος αυτό αντιλαμβάνεται την ασυμμετρία ισχύος, τους περιορισμούς και την ένδεια σε πόρους αλλά προσπαθεί εκμεταλλευόμενο συγκυρίες και ευκαιρίες που προκύπτουν, να αυξήσει την επιρροή που μπορεί να ασκήσει στο διεθνές σύστημα των κρατών.

Επειδή η κατανόηση των μηχανισμών που επιτρέπουν στα μικρά κράτη να εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους, να καινοτομούν και να προωθούν μικρής κλίμακας αλλαγές στην ΕΕ και άλλους διεθνείς οργανισμούς, δεν είναι ολοκληρωμένη, οι μελετητές χρησιμοποιούν τον όρο «μικρό αλλά έξυπνο κράτος» (Pedi & Sarri 2019). Οι ερμηνείες που μπορούν να δοθούν στον όρο αυτό, μπορούν να είναι ποικίλες. Μία ερμηνεία που μπορεί να δοθεί είναι ότι το μικρό κράτος αντιλαμβάνεται το μικρό του μέγεθος και τους περιορισμούς του αλλά ενεργεί με συστηματικό και αποτελεσματικό τρόπο προκειμένου να αποκομίσει οφέλη που δεν θα μπορούσε χρησιμοποιώντας “άμεσο” τρόπο.

«Συνοψίζοντας, ένα “μικρό αλλά έξυπνο κράτος” είναι το κράτος το οποίο χρησιμοποιεί επιτυχώς τους περιορισμένους πόρους του, αξιοποιεί τις ευνοϊκές καταστάσεις, δημιουργεί χώρο για δράση, συνεργάζεται με άλλα κράτη προκειμένου να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά του, επιφέρει αλλαγή ή αλλαγές και δρα με τρόπο ο οποίος είναι ωφέλιμος για αυτό και για τα άλλα κράτη. Δημιουργικότητα, καινοτομία, ευελιξία, προσαρμοστικότητα, προδραστικότητα, εξειδίκευση και μία καλή φήμη είναι τα απαραίτητα ποιοτικά στοιχεία. Με τα στοιχεία αυτά, ένα κράτος μπορεί να “χτυπά πάνω από το βάρος του” δρώντας ως ένας μεσολαβητής, ένας ειλικρινής μεσίτης, ένας πολιτικός ή πρότυπος επιχειρηματίας, ένας ειδικός» (R. Pedi 2016).

2.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου επέφερε σημαντικές αλλαγές και στον χάρτη της Ευρώπης. Ο πολλαπλασιασμός των μικρών κρατών ήταν το αποτέλεσμα της κατάρρευσης των μέχρι τότε καθεστώτων αλλά και των τάσεων ανεξαρτητοποίησης και απόσχισης. Μετά τη διάλυση της τότε ΕΣΣΔ και την κατάρρευση του διπολισμού, βασικός δρων στο διεθνές σύστημα έμειναν οι ΗΠΑ με αποτέλεσμα το σύστημα να χαρακτηρίζεται ως μονοπολικό.

Παραδοσιακά, το δίλημμα ασφαλείας που αντιμετώπισαν τα μικρά κράτη ήταν μεταξύ της προτίμησης της επιρροής και της εξασφάλισης της εθνικής κυριαρχίας (Rickli 2008, 307). Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου επέφερε και αλλαγές στη στρατηγική των κρατών του δυτικού κόσμου. Μέχρι τότε προετοιμάζονταν να αντιμετωπίσουν τις σοβιετικές στρατιές που απειλούσαν να ξεχυθούν στην Ευρώπη, με αποτέλεσμα να προσαρμόσουν το στρατηγικό τους δόγμα προς αυτή την κατεύθυνση. Όπως επίσης και το μέγεθος των αμυντικών προϋπολογισμών να είναι αυξημένο.

Οι στρατηγικές των κρατών έπρεπε να αναπροσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και στις νέες απειλές. Ειδικότερα για τα μικρά κράτη αυτό ήταν μία ιδιαίτερη πρόκληση λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμένους πόρους που αυτά διαθέτουν. Οι επιλογές που προέκυψαν ήταν δύο: είτε η υιοθέτηση στρατηγικών αιχμής (niche) είτε να αναλάβουν τον ρόλο ηγετικού/έθνους πλαισίου (lead/framework nation) (Rickli 2008, 308)

Λόγω των περιορισμένων πόρων, τα μικρά κράτη έχουν να επιλέξουν μεταξύ δύο πολιτικών ασφαλείας: επιρροή ή αυτονομία (Mouritzen 1997, 101-106) (Wivel 2005, 396). Σχηματικά απεικονίζεται με το κάτωθι σχήμα:

Figure 1. Small state's strategic dilemma (with small states' strategic options in italic)

Σχήμα 2-1: Το στρατηγικό δίλημμα των μικρών κρατών (Rickli 2008, 309)

Ερμηνεύοντας το σχήμα, διακρίνονται δύο επιλογές για τα μικρά κράτη προκειμένου να επιτευχθεί η ασφάλεια. Η επιλογή της συνεργασίας, ώστε να μεγιστοποιηθεί η επιρροή που μπορεί να ασκήσει και η αμυντική επιλογή που μεγιστοποιεί την αυτονομία του. Για τα μεγάλα κράτη σαφώς δεν τίθενται τέτοια διλήμματα αφού οι πόροι τους δεν είναι περιορισμένοι, αλλά ούτε φυσικά ατελείωτοι και η στρατηγική που χαράσσουν, ακολουθείται ως ένα βαθμό τουλάχιστον από κάποια μικρά κράτη που επιλέγουν να συμπορευθούν με αυτά.

Με τη Διακήρυξη του Petersberg που υπογράφηκε τον Ιούνιο του 1992, καθορίζονται τα καθήκοντα που μπορούν να εκτελούν συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις των κρατών-μελών της τότε Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ)². Μικρά κράτη με χαμηλή στρατηγική φιλοδοξία αναλαμβάνουν χαμηλής έντασης αποστολές τύπου Petersberg, όπως επιχειρήσεις σταθεροποίησης και ανοικοδόμησης (Howorth 2006, 59). Μικρά κράτη με υψηλότερες φιλοδοξίες μπορούν να συμμετάσχουν σε υψηλής έντασης αποστολές τύπου Petersberg, όπως επιχειρήσεις επιβολής μικρής κλίμακας ή αντιπρομοκρατικές (Rickli 2008, 316).

Για κάθε τύπο αποστολής, τα κράτη έχουν δύο επιχειρησιακές επιλογές. Η πρώτη είναι να υιοθετήσουν στρατηγική αιχμής, δηλαδή να αποκτήσουν μία εξειδίκευση σε κάποιον τομέα, όπως οι ειδικές επιχειρήσεις, ο χημικός πόλεμος, ο

² Τα καθήκοντα αυτά είναι: ανθρωπιστικές αποστολές και αποστολές διάσωσης, αποτροπή συγκρούσεων και ειρηνευτικές αποστολές, μάχιμες μονάδες για τη διαχείριση κρίσεων συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης ειρήνης, επιχειρήσεις αφοπλισμού, στρατιωτική υποβοήθηση και επιχειρήσεις σταθεροποίησης με το πέρασμα των συγκρούσεων (EUR-LEX n.d.)

κυβερνοπόλεμος. Τέτοιες εξειδικεύσεις σε “σπάνιους” τομείς κάνουν τα κράτη αυτά περιζήτητα από τα άλλα κράτη που δεν διαθέτουν τέτοιες ικανότητες σε ικανοποιητικό βαθμό.

Η άλλη επιλογή για ένα κράτος που θέλει να έχει έναν πιο σημαντικό ρόλο είναι να έχει τον ηγετικό ρόλο ή τον ρόλο του κράτους-πλαisiού, δηλαδή να μπορεί να υποστηρίξει τις λειτουργίες ενός στρατηγείου με τη σχεδίαση των επιχειρήσεων, τις επικοινωνίες, τη συλλογή πληροφοριών και λοιπές λειτουργίες επιτελείου τουλάχιστον έως κάποιο ποσοστό. Να μπορεί να εκπέσει π.χ. το 0,5 ενός επιχειρησιακού επιτελείου όπου αυτό απαιτηθεί, το οποίο έχει προκαθορισμένο χρόνο αντίδρασης και ανάπτυξης, τηρεί δηλαδή από πριν κάποιο βαθμό ετοιμότητας.

Η αύξηση του αριθμού των ειρηνευτικών αποστολών που εκτελούνται από τα κράτη εκτός των συνόρων τους, έκανε την ανάπτυξη τέτοιων ικανοτήτων σημαντικό παράγοντα για τα κράτη που επιθυμούσαν να συμμετέχουν με αξιώσεις σε τέτοιες αποστολές.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η στρατηγική των κρατών βασιζόταν σε μεγάλο μέρος στην ποσότητα των στρατευμάτων καθώς αναμενόταν μαζικός και ολοκληρωτικός πόλεμος. Μετά την αλλαγή κατεύθυνσης, δημιουργήθηκε η ανάγκη το προσωπικό να είναι εξειδικευμένο και έμπειρο και αυτό οδήγησε πολλά κράτη να καταργήσουν την υποχρεωτική στράτευση (conscription) και να στραφούν σε επαγγελματοποίηση του στρατιωτικού προσωπικού και αναπόφευκτα τη συρρίκνωση του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων.

3. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Οι εξελίξεις στη Βαλκανική χερσόνησο των τελευταίων 2 αιώνων, αποτελούν την άλλη όψη των συνεπειών που είχε η κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ένας χώρος εθνολογικά και πολιτιστικά κατακερματισμένος, ο οποίος παρέμενε για αιώνες κάτω από ασιατική κυριαρχία, υποχρεώθηκε ξαφνικά να εισέλθει στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα με τη μορφή ξεχωριστών κρατών, που συχνά αντιπαρατέθηκαν πολιτικά και στρατιωτικά. Ο κατακερματισμός αυτός έδωσε το εφιαλτήριο στις μεγάλες δυνάμεις να εμπλακούν δυναμικά στην περιοχή, επιδιώκοντας να την χρησιμοποιήσουν σαν υπομόχλιο για την προώθηση των δικών τους επιδιώξεων.

Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος (Απρίλιος 1877 – Ιανουάριος 1878) αποτελεί αναμφίβολα μια μεγάλη τομή στη νεότερη βαλκανική ιστορία. Με φόντο την αφύπνιση του πανσλαβισμού και την πρώτη δήλωση παρουσίας του αλβανικού εθνικισμού, η Ρωσία επιχείρησε με τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (3 Μαρτίου 1878) να κατοχυρώσει ηγεμονική επιρροή στην περιοχή με την ίδρυση της Μεγάλης Βουλγαρίας. Ένα ακόμα αποτέλεσμα ήταν η προσάρτηση από τη Σερβία και το Μαυροβούνιο, περιοχών του Κοσόβου αλλά και το σχηματισμό της Λίγκας του Πρίζρεν (League of Prizren), μιας πολιτικής οργάνωσης με σκοπό την ένωση του συνόλου των περιοχών που κατοικούντο από Αλβανούς σε μία επαρχία, εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στο Συνέδριο του Βερολίνου (1878), οι Μεγάλες Δυνάμεις μετά από πολυετείς συγκρούσεις θα επανασχεδιάσουν το χάρτη της Βαλκανικής. Τρεις νέες χώρες θα προκύψουν, η Σερβία, το Μαυροβούνιο και η Ρουμανία. Οι ευρύτερες ανακατατάξεις στην Ευρώπη -προσέγγιση Βρετανίας, Γαλλίας, Ρωσίας αλλά και η συμμαχία των Νεότουρκων με το Βερολίνο- δημιουργούν το έδαφος για τους 2 βαλκανικούς πολέμους του 1912-13, στους οποίους θα εμπλακούν όλες οι τοπικές δυνάμεις ήτοι: Ρουμανία, Σερβία, Βουλγαρία, Αλβανία και Ελλάδα.

Η Γιουγκοσλαβία ως κράτος της Ευρώπης στο δυτικό μέρος των Βαλκανίων είχε κρατική υπόσταση κατά το μεγαλύτερο διάστημα του 20^{ου} αιώνα. Σχηματίστηκε μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το 1918 με το όνομα "Βασίλειο των

Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων” μετά τη συγχώνευση του προσωρινού Κράτους των Σλοβένων, Κροατών και Σέρβων (που αυτοανακηρύχθηκε μετά την διάλυση της πρώην Αυστροουγγαρίας) με το ανεξάρτητο Βασίλειο της Σερβίας. Η σερβική βασιλική οικογένεια των Καραγεώργεβιτς έγινε η δυναστεία του Βασιλείου των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων. Το Βασίλειο κέρδισε τη διεθνή του αναγνώριση στις 13 Ιουλίου του 1922 στη Διάσκεψη των Πρεσβευτών στο Παρίσι.

Στις 3 Οκτωβρίου 1929 μετονομάστηκε σε Βασίλειο της Γιουγκοσλαβίας και η εισβολή των δυνάμεων του Άξονα στις 6 Απριλίου 1941 οδηγούν στο διαμελισμό της. Το 1943 ανακηρύχθηκε η Δημοκρατική Ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία από τους Γιουγκοσλάβους Παρτιζάνους. Το 1944, ο βασιλιάς τους αναγνώρισε ως νόμιμη κυβέρνηση, αλλά το Νοέμβριο του 1945 η μοναρχία καταργήθηκε. Η Γιουγκοσλαβία μετονομάστηκε σε Ομοσπονδιακή Λαϊκή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας το 1946, όταν και σχηματίστηκε η κομμουνιστική κυβέρνηση. Ο κομματικός ηγέτης Γιόσιπ Μπροζ Τίτο κυβέρνησε τη χώρα ως πρόεδρος μέχρι το θάνατό του το 1980. Το 1963, η χώρα μετονομάστηκε σε Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας.

Υπό τον Τίτο, η Γιουγκοσλαβία υιοθέτησε μια πολιτική ουδετερότητας κατά τη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου. Το οικονομικό σύστημα που υιοθέτησε θα μπορούσε να θεωρηθεί ως υβρίδιο σοσιαλισμού και καπιταλισμού, αφού συνδύαζε την αυτοδιαχείριση και την επιχειρηματικότητα με τον διευθυντισμό του κέντρου. Στη διεθνή πολιτική η Γιουγκοσλαβία ανέπτυξε στενές σχέσεις με τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου (Ομάδα Αδέσμευτων Χωρών), απολαμβάνοντας διεθνές κύρος. Η ρήξη Τίτο-Στάλιν το 1948 δημιούργησε τις προϋποθέσεις σταθερότητας που θα κρατήσουν μέχρι το 1991. Απομονωμένος στην αρχή και στηριζόμενος στη Δύση στη συνέχεια, ο Τίτο περιχαράκώθηκε αμυντικά για να συγκρατήσει τις φυγόκεντρες τάσεις της πολυεθνικής χώρας του.

3.2 ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, προκάλεσε τεκτονικές αλλαγές στο υποσύστημα της ΝΑ Ευρώπης και ειδικότερα σε αυτό της βαλκανικής χερσονήσου. Η κρίση αποσύνθεσης της Γιουγκοσλαβίας το 1990-91, επέτρεψαν στους παλαιούς βαλκανικούς αλυτρωτισμούς να επανεμφανισθούν εκ νέου στο

προσκήνιο. Μια σειρά από διακρατικές και κυρίως ενδοκρατικές συγκρούσεις που παρέμεναν υπό λανθάνουσα κατάσταση εκδηλώθηκαν. Το τέλος του διπολισμού σήμανε ταυτόχρονα το τέλος μιας ισορροπίας.

Μία εντελώς νέα γεωπολιτική κατάσταση διαμορφώθηκε με το τέλος του Ψυχρού πολέμου και τη βίαιη διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας, η οποία έπαψε να αποτελεί ενιαία κρατική οντότητα και διασπάστηκε, σε 6 πλέον καινούργιες και ξεχωριστές μεταξύ τους κρατικές οντότητες (Σλοβενία, Κροατία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Σερβία και Μαυροβούνιο). Η ανισότητα, κυρίως οικονομική, ανάμεσα στα μέρη της ομοσπονδίας αποτελούσε τη βασική αδυναμία του γιουγκοσλαβικού μοντέλου. Το δικαίωμα στην αυτοδιαχείριση που απολάμβαναν οι δημοκρατίες της ομοσπονδίας επέφερε περιορισμό των δυνατοτήτων του κέντρου να ανακατανέμει τα εισοδήματα και σταδιακά οδήγησε στη δημιουργία ενός πλούσιου Βορρά (Σλοβενία και Κροατία) και των «φτωχών συγγενών» του Νότου (Μακεδονία, Κοσσυφοπέδιο). Αυτές οι φυγόκεντρες οικονομικές δυνάμεις παράλληλα και με τις πολιτισμικές διαφορές προοδευτικά πήραν εθνική μορφή και εκφράστηκαν από εθνικιστικούς ανταγωνισμούς που οδήγησαν στον εμφύλιο πόλεμο και στην εθνοκάθαρση. Οι πόλεμοι που διαδραματίστηκαν τη δεκαετία του '90 στην πρώην Γιουγκοσλαβία διεξήχθησαν με ωμότητες και απίστευτες βιαιότητες για την εποχή και επέφεραν βίαιες μετακινήσεις εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων από τις εστίες τους.

Το Κόσοβο υπήρξε η θρυαλλίδα που πυροδότησε την εθνικιστική ένταση στη Γιουγκοσλαβία. Η αλβανική δημογραφική ανάπτυξη οδηγούσε στην μείωση του ποσοστού των Σέρβων σε μια περιοχή που θεωρείται η ιστορική κοιτίδα τους. Τον Απρίλιο του 1987 σημειώνονται οι πρώτες συγκρούσεις μεταξύ Αλβανών Κοσσοβάρων και εθνικιστών Σέρβων που αποτελούν στην καλύτερη περίπτωση το 10% του πληθυσμού του Κόσοβου. Στις αρχές δε του 1989 σε μια έξαρση θρησκευτικού εθνικισμού περιφέρουν τα οστά του Σέρβου πρίγκιπα Λαζάρου που σκοτώθηκε στην ιστορική μάχη του Κοσσυφοπεδίου στα 1389. Οι Κοσσοβάροι βρίσκουν ένα σύμμαχο στο πρόσωπο του προέδρου της Σλοβενίας Milan Kucan. Η κρίση κορυφώνεται όταν στις 5 Ιουλίου 1990 ξεσπάει στην κροατική πόλη Κνίν επανάσταση των Σέρβων, η επονομαζόμενη και «επανάσταση των κορμών» εξαιτίας των κορμών που χρησιμοποιούσαν στα μπλόκα. Η Κροατία είχε έναν

συμπαγή σερβικό πληθυσμό, γύρω στις 600.000, που επιθυμούσαν την ένωση με τη Σερβία. Εν τω μεταξύ η ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κροατίας και της Σλοβενίας τον Ιούνιο του 1991 έχει ως αποτέλεσμα την έναρξη βομβαρδισμών στην Κροατία από τους Σέρβους και την αποστολή 2.000 στρατιωτών στη Σλοβενία.

Μπροστά στην έκρυθμη κατάσταση αυτή οι Ευρωπαίοι διενεργούν διερευνητικές αποστολές προς τους εμπόλεμους. Η Γερμανία αναγνωρίζει την ανεξαρτησία Κροατών και Σλοβένων το φθινόπωρο του 1991. Στα τέλη της ίδιας χρονιάς οι Ευρωπαίοι δια του λόρδου Carrington προσπαθούν να εξομαλύνουν τις αντιθέσεις κομίζοντας ένα σχέδιο που θα επέτρεπε σε κάθε δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας να ανεξαρτητοποιηθεί. Το σχέδιο γίνεται από όλους δεκτό πλην των Σέρβων αφού δεν είναι διατεθειμένοι να διακινδυνεύσουν και ανεξαρτησία της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην οποία κατοικούσαν 1.500.000 Σέρβοι. Τον Μάρτιο του 1992 η ένταση ξεσπάει και στη Βοσνία όπου οι καλύτερα οργανωμένοι και εξοπλισμένοι Σερβοβόσνιοι περικυκλώνουν το Σεράγεβο που το υπερασπίζονται Μουσουλμάνοι της Βοσνίας. Στόχος των Σερβοβόσνιων η ένωση με την Σερβία ενώ των μουσουλμάνων αλλά και πολλών Σερβοβόσνιων η διατήρηση του πολυεθνικού χαρακτήρα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ειδικά στις νότιες περιοχές είχε ισχυρή κροατική μειονότητα. Τον Απρίλη του 1992 και ενώ λαμβάνουν χώρα συγκρούσεις, οι Ευρωπαίοι επανακάμπτουν με ένα νέο σχέδιο του λόρδου Carrington, που όριζε χωρισμό της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης βάσει εθνοτήτων. Τον Μάιο της ίδια χρονιάς οι Σέρβοι εξαπολύουν ολομέτωπη επίθεση στο Σεράγεβο και καταλαμβάνουν τα περίχωρα της πόλης.

Οι νέες σφαγές στη Srebrenica την άνοιξη του 1993 αναγκάζουν τελικά τον Ο.Η.Ε. σε αλλαγή της στάσης του. Την ίδια στιγμή δράση εναντίων των μουσουλμάνων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης αναλαμβάνουν οι Κροάτες που εποφθαμιούν ευρείες περιοχές της που συνορεύουν προς νότο με την Κροατία. Τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς βομβαρδίζουν το Mostar καταστρέφοντας και την ιστορική γέφυρα της πόλης που είχαν χτίσει μουσουλμάνοι πέντε αιώνες πριν. Μπροστά στην νέα απειλή για τους μουσουλμανικούς πληθυσμούς οι Η.Π.Α. αναλαμβάνουν δράση και απειλούν με αεροπορικούς βομβαρδισμούς Σερβοβόσνιους και Κροάτες. Οι τελευταίοι συνθηκολογούν τον Φεβρουάριο του 1994. Με παρέμβαση τέλος των Ρώσων λύνεται και η πολιορκία του Σεράγεβο τον

Μάρτιο του 1994. Το NATO με τη σειρά του, μετά τις νέες σφαγές στην Srebrenica τον Ιούλιο του 1995, αποφασίζει τον επόμενο μήνα αεροπορικά χτυπήματα ενάντια στους Σερβοβόσνιους. Υπό την κάλυψη της ομπρέλας του NATO οι Κροάτες περνούν στην αντεπίθεση και προβαίνουν σε εθνοκάθαρση ενάντια σε Σέρβους οδηγώντας 100.000 από αυτούς στο δρόμο της προσφυγιάς.

Το γιουγκοσλαβικό δράμα ολοκληρώνεται τελικά στις 21 Νοεμβρίου του 1995 στο με τη συμφωνία του Dayton, όπου αντιπρόσωποι των τριών εθνοτήτων καταλήγουν στο διαμοιρασμό της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στη βάση ποσοστών, 51% για Κροάτες και μουσουλμάνους και 49% για τους Σέρβους. Η «Νέα Τάξη πραγμάτων» για την Γιουγκοσλαβία σήμαινε τη διαίρεση της στα εξών συνετέθη. Έξι αυτόνομα κράτη στη θέση των πάλαι ποτέ γιουγκοσλαβικών δημοκρατιών. Η Σερβία με το Μαυροβούνιο ήδη από τον Απρίλιο του 1992 αποτελούν την Νέα Γιουγκοσλαβία, συμπεριλαμβανομένων και του Κοσόβου και της Βοϊβοντίνας, η Κροατία, η Σλοβενία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη και η «Μακεδονία» (F.Y.R.O.M.), με το όνομα της τελευταίας να διαμορφώνεται σε «Βόρεια Μακεδονία» μετά τη συμφωνία των Πρεσπών το 2018.

3.3 Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Ελλάδα, η μόνη χώρα (πλην της Τουρκίας) της περιοχής η οποία άνηκε στο NATO, κατά την κατάρρευση των κομμουνιστικών χωρών στην περιφέρειά της, τα πρώτα χρόνια διακατέχεται από μία τάση εσωστρέφειας και επιφυλακτικότητας, ως απότοκο της «ρευστότητας» που επικρατεί βορείως των συνόρων της. Την ίδια εποχή υπάρχει έντονο κλίμα στο εσωτερικό της χώρας που προκύπτει από το ζήτημα της ονομασίας της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ).

Η ελληνική εξωτερική πολιτική στα Βαλκάνια, αρχίζει να μεταλλάσσεται βαθμιαία της από το 1995, οπότε και η Ελλάδα υιοθετώντας μια πιο πολύπλευρη και εξωστρεφή εξωτερική πολιτική, προσπαθεί ως μέλος τόσο της ΕΕ όσο και του NATO να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στις όποιες εξελίξεις μέσω της ανάπτυξης σημαντικών οικονομικών δεσμών μεταξύ τους.

Η κρίση του Κοσόβου επί της ουσίας, ξέσπασε την περίοδο όπου η ελληνική εξωτερική πολιτική είχε πραγματοποιήσει αυτήν τη μεταστροφή. Η Ελλάδα αν και δεν συμμετέχει ενεργά στις στρατιωτικές επιχειρήσεις που λαμβάνουν χώρα, στηρίζει και συντάσσεται με τη διεθνή κοινότητα. Σημειωτέον, η ελληνική κοινή γνώμη την αναφερόμενη χρονική περίοδο φαίνεται να παρουσιάζει καθολική αντίθεση στην όποια επέμβαση στη Γιουγκοσλαβία, πραγματοποιώντας σημαντικό αριθμό διαδηλώσεων.

Η ελληνική κυβέρνηση βρίσκεται σε ένα δίλημμα, το οποίο από την μία πλευρά είναι ο πόλεμος και οι πιθανές επιδράσεις του και από την άλλη πλευρά υπήρχαν οι υποχρεώσεις και τα συμφέροντα της χώρας, ως μέλος του ΝΑΤΟ και της ΕΕ για την εφαρμογή μιας πολιτικής που δεν θα την περιθωριοποιούσε από τις υπόλοιπες χώρες. Υπό αυτές τις συνθήκες η ελληνική κυβέρνηση συγκατάθεσε στη στρατιωτική επέμβαση, συμμετέχοντας μάλιστα με δυνάμεις του Πολεμικού Ναυτικού σε περιπολίες στην Αδριατική, ενώ παρείχε και άλλες διευκολύνσεις στα νατοϊκά στρατεύματα. Η απόφαση αυτή της κυβέρνησης, η οποία ίσως ερχόταν σε αντίθεση με μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης, αν και προφανώς ενείχε πολιτικό κόστος, εντούτοις κρίνεται ως ενδεδειγμένη εφόσον η Ελλάδα επιθυμεί να απολαμβάνει αποδοχής και ισότιμης συμμετοχής καθώς και να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξελίξεις.

4. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ

4.1 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ)

Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών (Charter of the United Nations) υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου του 1945 στο San Francisco των ΗΠΑ, στο τέλος της συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Οργάνωση και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου 1945. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη και η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των 51 ιδρυτικών μελών. Βασικοί σκοποί του Οργανισμού είναι η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, η ανάπτυξη καθώς και η συνεργασία μεταξύ των Εθνών για την επίλυση διεθνών κρίσεων και την προώθηση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΥΠΕΞ 2019).

Το Κεφάλαιο VI (Άρθρα 33-38) του Χάρτη αφορά την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών και το Κεφάλαιο VII (Άρθρα 39-51) τις ενέργειες σε περίπτωση απειλών εναντίον της ειρήνης, διαταράξεων της ειρήνης και πράξεων επιθετικότητας. Πιο συγκεκριμένα στο Άρθρο 42 αναφέρεται:

«Αν το Συμβούλιο Ασφαλείας κρίνει ότι τα μέτρα που προβλέπονται από το Άρθρο 41 θα ήταν ανεπαρκή ή ότι έχουν αποδειχτεί ανεπαρκή, μπορεί να προχωρήσει με αεροπορικές, θαλάσσιες ή χερσαίες δυνάμεις στην ανάληψη της δράσης που θα ήταν αναγκαία για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της διεθνούς ασφάλειας και ειρήνης. Αυτή η δράση θα μπορούσε να περιλαμβάνει στρατιωτικές επιδείξεις, αποκλεισμό και άλλες επιχειρήσεις αεροπορικών, θαλάσσιων ή χερσαίων δυνάμεων των Μελών των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ, www.un.org n.d.).

Τα Ηνωμένα Έθνη με τις αποστολές διατήρησης της ειρήνης (peacekeeping) βοηθά τις χώρες που έχουν πληγεί από συγκρούσεις να δημιουργήσουν συνθήκες για ειρήνευση με διάρκεια. Οι αποστολές του ΟΗΕ βασίζονται σε 3 αρχές: τη συναίνεση των ενδιαφερόμενων μερών, την αμεροληψία και τη μη χρήση βίας παρά μόνο σε περιπτώσεις αυτοάμυνας και της προάσπισης του ψηφίσματος.

Οι τρέχουσες ειρηνευτικές αποστολές του ΟΗΕ ανέρχονται σε 13, με τις 7 να διεξάγονται στην Αφρική, 4 στη Μέση Ανατολή, 1 στην Ασία και 1 στην Ευρώπη και πιο συγκεκριμένα στο Κόσοβο με την ονομασία “United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK)” με έδρα την Πρίστινα.

Η έναρξη της αποστολής του ΟΗΕ στο Κόσοβο έγινε στις 10 Ιουνίου του 1999 με το Ψήφισμα 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας, το οποίο εξουσιοδότησε τον Γενικό Γραμματέα να εγκαθιδρύσει διεθνή παρουσία στο Κόσοβο προκειμένου να παρέξει μία προσωρινή διοίκηση κάτω από την οποία οι πολίτες του Κοσόβου θα μπορούσαν να ζήσουν υπό καθεστώς αυτονομίας. Μετά την ανακήρυξη της αυτονομίας από τις αρχές του Κοσόβου και το Σύνταγμα που τέθηκε σε ισχύ στις 15 Ιουνίου 2008, οι σκοποί της αποστολής επικεντρώθηκαν την προώθηση της ασφάλειας, σταθερότητας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Κόσοβο.

4.2 NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (NATO)

Το NATO ιδρύθηκε στις 4 Απριλίου του 1949 με την υπογραφή της Συνθήκης της Ουάσιγκτον από 12 χώρες της Ευρώπης και της βόρειας Αμερικής αρχικά. Η Ελλάδα προσχώρησε στη συμμαχία το 1952, μαζί με την Τουρκία. Το ανώτατο όργανο του NATO είναι το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο (North Atlantic Council – NAC) με έδρα τις Βρυξέλλες.

Το NATO αποτελεί πολιτική και στρατιωτική συμμαχία, με την ασφάλεια να αποτελεί βασικό συστατικό της καθημερινότητας των μελών της. Είναι πολιτική συμμαχία για την προαγωγή των δημοκρατικών αξιών για την επίλυση προβλημάτων και αποτροπή συγκρούσεων και στρατιωτική συμμαχία καθόσον στην περίπτωση αποτυχίας των διπλωματικών μέσων, έχει τη στρατιωτική ισχύ να αναλάβει επιχειρήσεις για τη διαχείριση κρίσεων.

Η αρχή της συλλογικής άμυνας αποτελεί το θεμέλιο λίθο της ιδρυτικής συνθήκης, η οποία προβλέπει ότι τα μέλη έχουν τη δέσμευση να προστατεύουν το ένα το άλλο, δημιουργώντας ένα κλίμα αλληλεγγύης. Η συλλογική άμυνα σημαίνει ότι η επίθεση εναντίον ενός μέλους θεωρείται ως επίθεση εναντίον όλων των συμμάχων. Το Άρθρο 5 της Βορειοατλαντικής Συνθήκης προβλέπει:

«Τα Συμβαλλόμενα Μέρη συμφωνούν ότι, ένοπλος επίθεση εναντίον ενός ή πλειόνων εξ αυτών εν Ευρώπη ή Βορείω Αμερική θέλει θεωρηθεί επίθεση εναντίον απάντων και, συνεπώς, συμφωνούν ότι, εν περιπτώσει τοιαύτης ενόπλου επιθέσεως, έκαστον εξ αυτών, εν τη ασκήσει του υπό του άρθρου 51 του Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών αναγνωριζομένου δικαιώματος της ατομικής ή συλλογικής αυτοαμύνης, θα συνδράμη τα υφιστάμενα την επίθεση εν ή πλείονα Μέρη δια της αμέσου λήψεως, τόσον ατομικώς όσον και από συμφώνου μετά των ετέρων Μερών, των μέτρων άτινα θεωρεί αναγκαία περιλαμβανομένης της χρήσεως ενόπλου βίας προς αποκατάστασιν και διατήρησιν της ασφαλείας της περιοχής του Βορείου Ατλαντικού.

Πάσα τοιαύτη ένοπλος επίθεση ως και παν μέτρον λαμβανόμενον συνεπεία ταύτης θα φέρωνται αμέσως εις γνώσιν του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τα μέτρα ταύτα θα λήξουν όταν το Συμβούλιον Ασφαλείας θα έχη λάβει τα αναγκαία μέτρα προς αποκατάστασιν και διατήρησιν της διεθνούς ειρήνης και ασφαλείας» (NATO, www.nato.int n.d.).

Επίκληση στο Άρθρο 5 για πρώτη φορά στην ιστορία του NATO μετά την επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 (9/11) εναντίον των ΗΠΑ.

4.2.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΟ ΚΟΣΟΒΟ

Το NATO συμμετέχει στην ειρηνευτική αποστολή στο Κόσοβο από τον Ιούνιο του 1999 με τη δύναμη Kosovo Force (KFOR). Η αποστολή έχει ως αφετηρία το Ψήφισμα 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (όπως και η αντίστοιχη αποστολή του ΟΗΕ) καθώς και τη στρατιωτική-τεχνική συμφωνία (Military-Technical Agreement – MTA) μεταξύ NATO και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και Σερβίας.

Οι αρχικά τεθέντες στόχοι της KFOR ήταν η αποτροπή της επανέναρξης των εχθροπραξιών, η εγκαθίδρυση περιβάλλοντος ασφάλειας και η εξασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας και τάξης, η αποστρατικοποίηση του Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσόβου (Kosovo Liberation Army), η υποστήριξη της διεθνούς

ανθρωπιστικής προσπάθειας και συντονισμός με τη διεθνή πολιτική παρουσία (NATO n.d.)

Στη σημερινή εποχή το προσωπικό που υπηρετεί στην KFOR ανέρχεται σε 3.405 από 28 χώρες με την Ελλάδα να συμμετέχει με 111 άνδρες και γυναίκες.

4.2.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Η ειρηνευτική αποστολή του ΝΑΤΟ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη αποτελεί την πρώτη επιχείρηση διαχείρισης κρίσεων. Η αρχική της μορφή ήταν ως Implementation Force (IFOR) τον Δεκέμβριο του 1995, ως αποτέλεσμα των στρατιωτικών προεκτάσεων της συμφωνίας του Dayton, η οποία ήταν το επιστέγασμα του πολέμου από το 1992 έως το 1995 στη χώρα.

Η επόμενη ονομασία της αποστολής από τον Δεκέμβριο του 1996, ήταν Stabilisation Force (SFOR) η οποία τερματίστηκε τον Δεκέμβριο του 2004, όταν μετά την επιτυχή εφαρμογή των στρατιωτικών προεκτάσεων της συμφωνίας του Dayton, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ανέλαβε τον σταθεροποιητικό ρόλο του ΝΑΤΟ με την Επιχείρηση Althea.

Σήμερα το ΝΑΤΟ διατηρεί προσωπικό στο Σεράγεβο σε ρόλο συνδέσμου με περιορισμένα και συγκεκριμένα καθήκοντα, προς υποβοήθηση του έργου της ΕΕ και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Το προσωπικό που συμμετείχε αρχικά στην IFOR ήταν 60.000 για ένα έτος, ενώ το προσωπικό της SFOR ήταν αρχικά 31.000 και κατά τη λήξη της αποστολής το 2004 να έχει μειωθεί στις 7.000. Αξιοσημείωτο είναι ότι κατά τη διάρκεια της αποστολής συνολικά συμμετείχαν 36 χώρες, εκ των οποίων 5 δεν ανήκαν στο ΝΑΤΟ αλλά ούτε και του προγράμματος Partnership for Peace (PfP) ήτοι: Αργεντινή, Αυστραλία, Χιλή, Μαλαισία και Νέα Ζηλανδία (NATO n.d.)

4.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΕΕ)

Η ΕΕ έχει αναλάβει την εκτέλεση αριθμού αποστολών, χρησιμοποιώντας όχι μόνο στρατιωτικά αλλά και πολιτικά μέσα, ως μέρος της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ). Αντικειμενικές επιδιώξεις της ΚΠΑΑ είναι η

αποκατάσταση της σταθερότητας σε περιοχές στρατηγικού ενδιαφέροντος για την Ευρώπη (Παρίσης 2013).

Η ΕΕ την παρούσα χρονική στιγμή εκτελεί 6 αποστολές στρατιωτικού χαρακτήρα και 10 πολιτικού με συνολικό προσωπικό περίπου 5.000. Οι σκοποί των αποστολών αυτών είναι: η διατήρηση της ειρήνης, η αποτροπή των συγκρούσεων, η ενδυνάμωση της διεθνούς ασφάλειας, η υποστήριξη των κανόνων δικαίου, η αποτροπή της σωματεμπορίας και της πειρατείας (EU n.d.)

4.3.1 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟ ΚΟΣΟΒΟ

Η αποστολή της ΕΕ στο Κόσοβο ξεκίνησε το 2008 με την ονομασία EULEX – European Union Rule of Law Mission in Kosovo και αποτελεί τη μεγαλύτερη αποστολή πολιτικού χαρακτήρα ως μέρος της ΚΠΑΑ της ΕΕ. Συνοπτικά η αποστολή της EULEX είναι η αρωγή των αρχών του Κοσόβου στην εγκαθίδρυση βιώσιμων και ανεξάρτητων θεσμών κανόνων δικαίου (EULEX-KOSOVO n.d.).

Η αποστολή έχει διττό προσανατολισμό, στην παρακολούθηση (monitoring) επιλεγμένων υποθέσεων και δικών στο σύστημα δικαιοσύνης του Κοσόβου και επιχειρησιακό (operation) με περιορισμένη παροχή βοήθειας στην αστυνομία του Κοσόβου στον έλεγχο και καταστολή εξεγέρσεων.

Το πέρας έχει προσδιοριστεί για τις 14 Ιουνίου 2020 και το προσωπικό που συμμετέχει ανέρχεται σε 503, με έδρα της αποστολής την Πρίστινα. Εκτός των 28 κρατών της ΕΕ, συμμετέχουν και 5 ακόμα συνεισφέροντα (contributing) κράτη: Καναδάς, Νορβηγία, Ελβετία, Τουρκία και ΗΠΑ).

4.3.2 ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗ ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Με το Ψήφισμα 1575 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, το οποίο υιοθετήθηκε ομόφωνα στις 22 Νοεμβρίου 2004, έγινε αποδεκτή η πρόθεση της ΕΕ να διεξάγει στρατιωτική ειρηνευτική αποστολή στο έδαφος της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Η πολυεθνική αυτή δύναμη, που αντικατέστησε την SFOR, έλαβε την ονομασία European Union Force in BiH-Operation ALTHEA.

Οι κύριοι σκοποί της αποστολής είναι η υποστήριξη και εκπαίδευση των Ενόπλων Δυνάμεων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης προκειμένου να βελτιωθούν στα πρότυπα του NATO (η Βοσνία-Ερζεγοβίνη είναι υποψήφιο μέλος του NATO), η παροχή αποτροπής και η συνεχής συμμόρφωση με αυτά που προβλέπονται από τη συμφωνία του Dayton και των Παρισίων και η συνεισφορά σε ένα ασφαλές και σταθερό περιβάλλον στη χώρα (EUFORBiH n.d.)

Συνολικά 20 κράτη συμμετέχουν στην αποστολή, ανήκοντα και μη στην ΕΕ (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας) τα οποία συγκροτούν ένα πολυεθνικό τάγμα. Το τάγμα αυτό παρέχει τη δυνατότητα στη EUFOR να συνδράμει τις αρχές της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης όταν απαιτείται. Η επιχείρηση ALTHEA αποτελεί την τρίτη κατά σειρά και μεγαλύτερη στρατιωτική αποστολή που έχει εκπέμψει η ΕΕ μέχρι σήμερα.

5. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Κεντρικός άξονας της στρατηγικής της Ελλάδας είναι η αποτροπή κάθε απειλής εναντίον της χώρας από οποιονδήποτε εξωτερικό δυνητικό επιβουλέα. Ταυτόχρονα δεν θα πρέπει να παραβλέπεται η πολύχρονη συμμετοχή της Ελλάδας σε διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, ΟΑΣΕ, ΕΕ, κλπ.). Η συμμετοχή σε τέτοιους οργανισμούς μπορεί να αποτελέσει αφετηρία για την προβολή της χώρας σε διεθνές επίπεδο αλλά και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της.

Επιδίωξη αποτελεί η συμμετοχή αυτή σε πολυεθνικές επιχειρήσεις να είναι αποτελεσματική και ισότιμη. Αυτό προϋποθέτει οι Ένοπλες Δυνάμεις να είναι επαρκώς εκπαιδευμένες, κατάλληλα εξοπλισμένες και οργανωμένες. Πέραν της απαραίτητης προετοιμασίας για μία πολυεθνική επιχείρηση, απαιτείται η παροχή συγκεκριμένων κατευθύνσεων και οδηγιών από την πολιτεία προκειμένου να καθορισθεί το πλαίσιο δράσης της συμμετοχής, οι κανόνες εμπλοκής (rules of engagement – ROE) αλλά και οι τυχόν εθνικοί περιορισμοί (National Caveats).

Η συμμετοχή σε μία πολυεθνική επιχείρηση, από την πιο μικρή με την μορφή μικρού αριθμού παρατηρητών έως την πιο μεγάλη όπου συμμετέχει αριθμός ολόκληρων στρατιωτικών μονάδων που αριθμούν εκατοντάδες προσωπικού, είναι λίαν απαιτητική ως προς την παρουσία και τα αναμενόμενα αποτελέσματα και φυσικά η απόδοση τυγχάνει σχολιασμού από τα λοιπά συμμετέχοντα κράτη. Οι διαφορετικές κλιματικές συνθήκες, τα συνεχή ωράρια, η συνεργασία με ξένους στρατούς, ο κίνδυνος και το επίπεδο απειλής μπορεί να αποτελέσει μία συνεχή δοκιμασία για το προσωπικό, το οποίο μπορεί να φτάσει στα όρια του.

Για την εκπλήρωση των τεθέντων κάθε φορά στόχων από τη συμμετοχή σε μία πολυεθνική επιχείρηση, υφίσταται διακλαδικό δόγμα³ για τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις το οποίο αποτελεί και οδηγό για την άρτια διεξαγωγή. Ο όρος πολυεθνικές επιχειρήσεις κάνει σαφώς κατανοητό ότι απαιτείται η συμμετοχή

³ Διακλαδικό Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΔΕ 3.5 (ΓΕΕΘΑ, Διακλαδικό Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΔΕ 3.5 2015)

στρατιωτικών δυνάμεων τουλάχιστον δύο κρατών, οι οποίες τυπικά οργανώνονται υπό ενιαία διοίκηση. Συνήθως σκοπός είναι η υλοποίηση ενός συγκεκριμένου ψηφίσματος (mandate) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ ή αντίστοιχη εντολή. Η εντολή προϋποθέτει και τις συνθήκες πέρατος της αποστολής (end state).

Η χώρα μας είναι πιθανό να διαθέσει δυνάμεις της στις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, για μια σειρά περιπτώσεων ως ακολούθως:

α. Επιχειρήσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

β. Επιχειρήσεις που θα διευθύνονται από το ΝΑΤΟ και οι οποίες θα είναι είτε άρθρου 5 [Συλλογική άμυνα (Article 5 Collective Defence)] είτε εκτός άρθρου 5 που ονομάζονται επιχειρήσεις αντιμετώπισης κρίσεων, μετά από προηγούμενη απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

γ. Επιχειρήσεις που θα διευθύνονται από την ΕΕ.

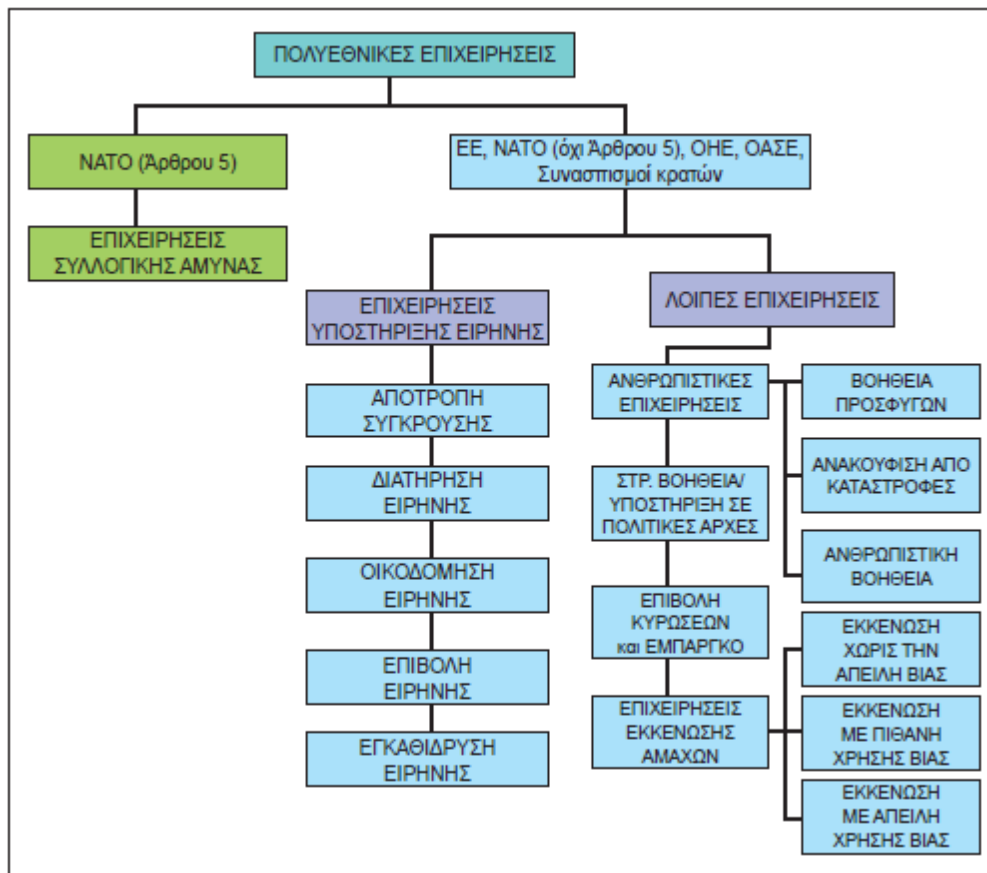
δ. Επιχειρήσεις Συνασπισμού Κρατών. (ΓΕΕΘΑ, Διακλαδικό Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΔΕ 3.5 2015, 1-2)

Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ) αποφασίζει για τη διάθεση εθνικών δυνάμεων στα πλαίσια διεθνών υποχρεώσεων σύμφωνα με το Ν.2292/95 όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.3883/2010 «Οργάνωση και Λειτουργία Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, Διοίκηση και Έλεγχος των ΕΔ και άλλες Διατάξεις (ΦΕΚ Α΄35/1995)».

5.2 ΤΥΠΟΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις που μπορεί να συμμετέχει η Ελλάδα μπορούν να διεξάγονται υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, του ΝΑΤΟ (επιχειρήσεις άρθρου 5 ή εκτός άρθρου 5), την ΕΕ (επιχειρήσεις τύπου Petersberg), του ΟΑΣΕ ή με συμμετοχή σε συνασπισμό κρατών. Ανάλογα με τον σκοπό, το έργο ή τη μορφή της επιχείρησης μπορεί να γίνει περαιτέρω διάκριση.

Με βάση το έργο διακρίνονται όπως φαίνεται στο σχήμα:

Σχήμα 5-1: Διάκριση των πολυεθνικών επιχειρήσεων (ΓΕΕΘΑ, Διακλαδικό Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΔΕ 3.5 2015, 2-4)

Αναφορικά με τις Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης (ΕΥΕ), αυτές αποτελούν στρατιωτικές δραστηριότητες και οι επιχειρήσεις Αποτροπής της Σύγκρουσης (Conflict Prevention) διεξάγονται στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VI του Χάρτη των ΗΕ, ενώ οι επιχειρήσεις Διατήρησης της Ειρήνης (Peace Keeping) και Επιβολής της Ειρήνης (Peace Enforcement) αναλαμβάνονται γενικά στο πλαίσιο του Κεφαλαίου VII του Χάρτη των ΗΕ.

Οι λοιπές επιχειρήσεις μπορούν να μην διεξάγονται από στρατιωτικές δυνάμεις αλλά μπορούν να διεξάγονται από πολιτικές υπηρεσίες, θρησκευτικές οργανώσεις, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και Διεθνείς Οργανισμούς όπως ο Διεθνής Οργανισμός για την Μετανάστευση (IOM - International Organization for the Migration). Σε τέτοιες επιχειρήσεις μπορεί να υπάρχει συνεργασία και συντονισμός με τον ΟΗΕ και το ΝΑΤΟ. Ωστόσο το πλαίσιο

ενεργείας μπορεί να αποτελεί πρόκληση λόγω της πανσπερμίας οργανώσεων και των σκοπών που αυτές εξυπηρετούν.

5.3 ΑΡΧΕΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Πέραν των αρχών των διακλαδικών επιχειρήσεων που περιγράφονται στα δόγματα των ΕΔ (Εθνικό και Συμμαχικό) και εφαρμόζονται κατά τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, υπάρχουν και επιπρόσθετες αρχές που εφαρμόζονται κατά τις Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης. Οι επιπρόσθετες αυτές αρχές είναι η Αμεροληψία, η Συναίνεση, η Διαφάνεια των επιχειρήσεων και η Νομιμότητα (ΓΕΕΘΑ, Διακλαδικό Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΔΕ 3.5 2015, 3-1).

Αμεροληψία

Η αμεροληψία συνίσταται στο να μην ευνοείται κάποια από τις αντίπαλες πλευρές. Αν δεν τηρηθεί η αμεροληψία, μειώνεται η αξιοπιστία της ειρηνευτικής δύναμης και δημιουργείται αρνητικός αντίκτυπος. Ακόμα και σε περίπτωση χρήσης βίας, εκτός της αυτοάμυνας, αυτό μπορεί να συμβεί λόγω των παραβιάσεων που διενεργούνται από μία πλευρά. Η αμεροληψία δεν πρέπει να συγχέεται με την ουδετερότητα, η οποία συνιστά παθητική και άβουλη στάση.

Συναίνεση

Αν και η συναίνεση μπορεί να υπάρχει στα υψηλά κλιμάκια πολιτικής μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών, στο τακτικό επίπεδο μπορούν οι συγκρούσεις μεταξύ φατριών και παραστρατιωτικών οργανώσεων να συνεχίζουν το κλίμα έντασης. Ακόμα η συναίνεση μπορεί να είναι φαινομενική και επί της ουσίας ο πληθυσμός να υφίσταται τα δεινά των συγκρούσεων. Για την επιβολή και προώθηση της συναίνεσης απαιτείται ικανή δύναμη που να έχει αυτές τις δυνατότητες. Έλλειψη συναίνεσης οδηγεί σε συνέχιση και κλιμάκωση των εχθροπραξιών.

Διαφάνεια των Επιχειρήσεων

Η διαφάνεια των επιχειρήσεων συνίσταται στο να γνωρίζουν οι συμμετέχοντες ποιοι είναι οι σκοποί της αποστολής και τους τρόπους με τους οποίους αυτοί θα επιτευχθούν, καθώς και στην κοινή αντίληψη. Δεν θα πρέπει να

συγγέεται με την ασφάλεια της αποστολής και του προσωπικού, όπου οι ανάγκες προστασίας επιβάλλουν τη διαβάθμιση στην πρόσβαση σε πληροφορίες.

Νομιμότητα

Η εξουσία για τη διεξαγωγή πολυεθνικής επιχείρησης προκύπτει από το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, στο οποίο πρέπει να καθορίζεται και η τελική κατάσταση για το πέρας της αποστολής. Επιπλέον κάθε σοβαρή παραβίαση των νόμων και των εθίμων του πολέμου, αποτελεί έγκλημα πολέμου και τιμωρείται ανάλογα από τα διεθνή και εθνικά δικαστήρια. Άλλωστε δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που προσωπικό πολυεθνικής επιχείρησης κατηγορήθηκε για παραβίαση κανόνων δικαίου. Οι πράξεις αυτές περιγράφονται στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ) και το Δίκαιο Ενόπλων Συρράξεων (ΔΕΣ) ρυθμίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των «εμπολέμων».

6. ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

6.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η Ελλάδα ως πλήρες μέλος Διεθνών Οργανισμών, συμμετέχει σε Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις με ιδιαίτερη έμφαση σε αυτές που λαμβάνουν χώρα σε περιοχές άμεσου ενδιαφέροντος, όπως είναι τα Βαλκάνια και η ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Η συμμετοχή της Ελλάδας μέχρι τις αρχές τις δεκαετίας του '80 περιοριζόταν σε μικρό αριθμό παρατηρητών και μικρά στρατιωτικά τμήματα, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως ήταν ο πόλεμος της Κορέας (Νοέμβριος 1950-Μάιος 1958) που συμμετείχε με μεγαλύτερες δυνάμεις.

Από το 1945 ως το 1990, οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ήταν αποκλειστική και άμεση ευθύνη των Ηνωμένων Εθνών. Ο Ο.Η.Ε. για την αντιμετώπιση όλων των περιφερειακών συγκρούσεων και κρίσεων ανέπτυξε ένα εκτεταμένο δίκτυο διεθνών παρατηρητών και ελαφρών στρατιωτικών τμημάτων με περιορισμένες αρμοδιότητες. Η αστάθεια του διεθνούς περιβάλλοντος περί το τέλος της δεκαετίας του '80 οδήγησε και άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως το ΝΑΤΟ και η ΕΕ να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την υποστήριξη της διεθνούς σταθερότητας. Το παγκόσμιο και περιφερειακό ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Από τις επιχειρήσεις που έλαβαν χώρα στην πρώην Γιουγκοσλαβία δεν έλλειψε η Ελλάδα.

6.2 ΚΟΣΟΒΟ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ JOINT ENTERPRISE

Το ΝΑΤΟ ηγήθηκε της ειρηνευτικής επιχείρησης υποστήριξης της ειρήνης στο Κοσσυφοπέδιο (KFOR) από τον Ιούνιο του 1999 για τη στήριξη των ευρύτερων διεθνών προσπαθειών με σκοπό την οικοδόμηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην περιοχή.

Η Ελλάδα παρείχε διευκολύνσεις για τη διέλευση δυνάμεων και μέσων προς τα Σκόπια στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την εφαρμογή του σχεδίου "JOINT GUARDIAN" (Ανάπτυξη Ειρηνευτικής Πολυεθνικής Δύναμης στο Κοσσυφοπέδιο) το οποίο και ενέκρινε το ΝΑΤΟ στις 10 Ιουνίου 1999. Η Πολυεθνική Δύναμη, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, ονομάστηκε Δύναμη Κοσσυφοπεδίου [KOSOVO FORCE-(KFOR)].

Η αποστολή της KFOR απορρέει από την εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (UNSCR) 1244 της 10^{ης} Ιουνίου 1999 και της Στρατιωτικής Συμφωνίας (MTA) μεταξύ του NATO, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και της Σερβίας. Η KFOR επιχειρεί σύμφωνα με το κεφάλαιο VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ως τέτοια, είναι μια επιχείρηση επιβολής της ειρήνης.

6.2.1 Παρελθούσα Ελληνική Συμμετοχή

Κατόπιν απόφασης του ΚΥΣΕΑ στις 11 Ιουνίου 1999, η Ελλάδα συμμετείχε με Δύναμη επιπέδου Ταξιαρχίας, με την ονομασία Ελληνική Δύναμη Κοσσυφοπεδίου (ΕΛΔΥΚΟ). Επιπλέον είχε διατεθεί ένα μεταγωγικό αεροσκάφος C-130 με προσωπικό 10 ατόμων, προσωπικό 30 αξιωματικών και οπλιτών για την επάνδρωση των συμμαχικών Επιτελείων των Στρατηγείων και των Διοικήσεων καθώς και προσωπικό εντός της Ελλάδας (157 αξιωματικοί και οπλίτες) για την παροχή υποστήριξης Φιλοξενούντος Έθνους (Host Nation). Η Δύναμη συμπληρωνόταν από ένα Λόχο Πεζικού με στοιχεία Μηχανικού που αποτελούταν από 60 αξιωματικούς και οπλίτες και από ένα Τμήμα Υποστήριξης και ένα Τμήμα Εγκαταστάσεων συνολικής δύναμης 10 ατόμων, με έδρα την Communication Zone South στη Θεσσαλονίκη. Η αποστολή της ΕΛΔΥΚΟ ήταν η δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος για τους κατοίκους του Κοσσυφοπεδίου και η ασφαλής επιστροφή των προσφύγων και των εκτοπισμένων.

Η Ταξιαρχία εγκαταστάθηκε σε στρατόπεδα στις περιοχές Κόσοβο Πόλιε (Στρατόπεδο «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ»), Ουρόσεβατς (Στρατόπεδο «ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ») και Μητρόβιτσας. (Στρατόπεδο «TOBACCO FACTORY»). Τα ανωτέρω Στρατόπεδα δημιουργήθηκαν εξ' ολοκλήρου και σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα από τους Έλληνες στρατιωτικούς. Η ΕΛΔΥΚΟ εκτέλεσε εκατοντάδες αποστολές Αναγνωρίσεως, Συνοδείας, Ασφαλείας και Ελέγχου Κυκλοφορίας. Επάνδρωσε 7 σημεία ελέγχου δρομολογίων (Check Points) και ανέλαβε την οργάνωση και τη διεύθυνση των αποστολών ελέγχου κυκλοφορίας στον οδικό άξονα που συνδέει την ΠΓΔΜ με την Πρίστινα και στο συνοριακό σταθμό Κοσσυφοπεδίου-ΠΓΔΜ. Επιπλέον, Έλληνες στρατιωτικοί φρουρούσαν νυχθημερόν, 2 σημεία συγκέντρωσης όπλων που παραδίδονται από τον UCK και συγχρόνως, προετοίμαζαν τη μεταφορά και την καταστροφή του συγκεκριμένου

οπλισμού. Πολύ σημαντική στιγμή του ελληνικού τμήματος, είναι η ανακάλυψη αποθήκης με μεγάλες ποσότητες όπλων και πυρομαχικών. Η αποστολή αναγνωρίστηκε από την KFOR ως η δεύτερη σε σπουδαιότητα και σε επιτυχία αποστολή που είχε πραγματοποιηθεί μέχρι τότε στο Κοσσυφοπέδιο. Η ΕΛΔΥΚΟ κατέστρεψε πάνω από 4000 όπλα διαφόρων τύπων και διαμετρημάτων τα οποία είχε προηγουμένως κατασχέσει η KFOR από κρυφώνες παραστρατιωτικών οργανώσεων ή εγκληματικών στοιχείων.

Η ΕΛΔΥΚΟ επίσης παρείχε 24ωρη προστασία σε Χριστιανικές Εκκλησίες στη Ζώνη Ευθύνης της. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της άμεσης ενέργειας Ελληνικής περιπόλου, για τη διάσωση της Εκκλησίας του Αγίου Ούρου στο κέντρο του Ουρόσεβατς, που κινδύνεψε από εμπρησμό. Όλα τα ιερά κειμήλια διασώθηκαν και παραδόθηκαν για φύλαξη στην Ιερά Μονή της Γκρατσάνιτσα. Σημαντική ήταν η προσφορά της ΕΛΔΥΚΟ στη μεταφορά, τη συνοδεία και τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας όπως στην περίπτωση των 160 τόνων ανθρωπιστικής βοήθειας, από την οργάνωση "FOCUS", που διανεμήθηκε σε διάφορα χωριά του Κοσσυφοπεδίου. Η συνεισφορά της ΕΛΔΥΚΟ στην τοπική κοινωνία επεκτάθηκε και στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Επιπλέον η εκτέλεση ενός μεγάλου αριθμού αποστολών με μηδενικό αριθμό ατυχημάτων, καταδεικνύουν το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και τον επαγγελματισμό που διέκρινε την ΕΛΔΥΚΟ.

Κατά τη διάρκεια του 2003, μετά τη λήψη απόφασης για σημαντική αναδιοργάνωση της KFOR σε προσωπικό και μέσα, σε μία περισσότερο ελαφρά μορφή, η Ελληνική συμμετοχή, μειώθηκε όπως παρακάτω:

Δύο μηχανοκίνητα Τάγματα Πεζικού στην ΜΝΒ(Ν) υπό Γαλλική Διοίκηση με έδρα την Μητρόβιτσα και στην ΜΝΒ(Ε) υπό Αμερικανική Διοίκηση με έδρα το Ουρόσεβατς, συνολικής δυνάμεως 700 ανδρών περίπου με διοίκηση επιπέδου Συντάγματος και Εθνικού Στοιχείου Υποστήριξης.

Μία ομάδα ελικοπτέρων αποτελούμενη από πέντε Ε/Π, με έδρα το Α/Δ Στεφανοβικείου - Βόλου στην Ελλάδα, υπό ετοιμότητα, για εκτέλεση αποστολών υγειονομικού και υποστήριξης της UNMIK, όταν απαιτηθεί.

Ένα αεροσκάφος C-130 επί δρομολογίου Ελευσίνα - Σκόπια - Σεράγεβο - Ελευσίνα. Επάνδρωση του αεροδρομίου της Πρίστινα με προσωπικό.

Με τη νέα αναδιοργάνωση των δυνάμεων της Βαλκανικής τον Αύγουστο του 2003 οι Ελληνικές δυνάμεις και προσωπικό ήταν:|

Με 12 στελέχη στο Στρατηγείο της KFOR (HQ/KFOR) στη ΠΡΙΣΤΙΝΑ.

Ένα Μηχανοκίνητο Τάγμα Πεζικού στο MNTF-N, (Βόρειος Τομέας υπό Γαλλική Διοίκηση), με έδρα τη Μητρόβιτσα (Στρατόπεδο "ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ").

Ένα Μηχανοκίνητο Τάγμα Πεζικού (Μ/Κ ΤΠ) στο MNTF-E, (Ανατολικός Τομέας υπό Αμερικανική Διοίκηση), με έδρα το Ουρόσεβατς. (Στρατόπεδο "ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ").

Η Εθνική Τακτική Διοίκηση (ΕΤΔ) αποτελούμενη από 6 στελέχη. (Στρατόπεδο "ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ"). Μία ομάδα παρατηρητών (LMT) 6 ανδρών που δραστηριοποιείται στον Ανατολικό Τομέα MNTF-E, με έδρα το Στρατόπεδο "ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ".

Τον Απρίλιο 2005 η Επιχείρηση μετονομάστηκε σε Joint Enterprise.

6.2.2 Παρούσα Ελληνική Συμμετοχή

Από την 01 Μαρτίου 2011 και κατά τη μετάβαση στο στάδιο GATE 2 της φάσης Deterrent Presence της επιχείρησης Joint Enterprise, η Ελλάδα συμμετέχει με τις παρακάτω Δυνάμεις:

Ένα μηχανοκίνητο Τάγμα Πεζικού (Ανατολικού τομέα) αποτελούμενο από έναν μηχανοκίνητο Λόχο Ελιγμού και Λόχο Διοικήσεως.

Δύο Ομάδες Συνδέσμων Παρατηρητών Ανατολικού Τομέα (Regional Liaison & Monitoring Teams BG E).

Εθνικό Στοιχείο Πληροφοριών (NIC).

Ένα Λόχο Γενικών Μεταφορών του Joint Logistics Support Group (JLSG Transportation Unit).

Μία Διμοιρία Γενικής Υποστήριξης Μηχανικού [Joint Logistics Support Group (JLSG General Engineering Support Group)].

Μέχρι Δεκατρία Στελέχη στα τμήματα Military Civilian Advisory Division (MCAD) και NATO Training Team (NTT).

Ένα τμήμα υγειονομικού ρόλου 2 (medical treatment capability role 2) για την υποστήριξη των δυνάμεων της ΕΛΔΥΚΟ που παραμένουν στην περιοχή επιχειρήσεων.

Τμήμα Υποστήριξης Λιμένα [Sea Port Ops Unit (SPOU)] στη Θεσσαλονίκη.

Ένα Λόχο Γενικών Μεταφορών (ORF Multinational Transport Company), στη Θεσσαλονίκη, για τη μεταφορά εφεδρειών του NATO στο Κοσσυφοπέδιο.

Προσωπικό στα Στρατηγεία και ανεξάρτητα γραφεία του NATO στη Βαλκανική (KFOR-HQ, Tirana, NHQ Skopje, MLO Belgrad και COMMZZ-South), μέχρι σαράντα (40) στελέχη.

Διάθεση δύο (2) πτήσεων A/Φ C-130 ή C-27J της Πολεμικής Αεροπορίας, μηνιαίως επ' ωφελεία NATO (NATO CHANNEL FLIGHT) και επί του δρομολογίου Ελευσίνα-Νάπολη-Σεράγεβο-Πρίστινα-Ελευσίνα.

Το γενικό σύνολο ανέρχεται σε 378 άτομα (108 άτομα στη Θεσσαλονίκη).

Η παρουσία της ΕΛΔΥΚΟ σηματοδοτεί τη διαχρονική συμβολή της Ελλάδας στη διατήρηση της ειρήνης, και προβάλλει τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις στην περιοχή των επιχειρήσεων. Επίσης προάγει το επίπεδο επιχειρησιακής εκπαίδευσης και συνεργασίας με τις Ένοπλες Δυνάμεις των χωρών-μελών του NATO και PfP, οι οποίες συμμετέχουν στην πολυεθνική δύναμη.

6.3 ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

6.3.1 14 Δεκεμβρίου 1995 έως 04 Δεκεμβρίου 2004

Ως επακόλουθο της καταστροφικής και ολοκληρωτικής διαμάχης, που ξέσπασε στην παραπάνω πρώην επαρχία της Γιουγκοσλαβίας το καλοκαίρι του 1991, η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΑΣΕ, ανέλαβαν αρκετές πρωτοβουλίες για την εδραίωση της ειρήνης και του διαλόγου στην περιοχή. Ο Ο.Η.Ε. με την υπ' αριθμ. 713(1991) απόφαση της 25^{ης} Σεπτεμβρίου 1991, κάλεσε όλα τα έθνη να εφαρμόσουν ένα γενικό «εμπάργκο» όπλων και στρατιωτικών υλικών εναντίον της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Στις αρχές του 1992 εγκαταστάθηκε στο έδαφος της πρώην Γιουγκοσλαβίας η UNPROFOR, με εντολή την παρεμβολή ανάμεσα στους αντιμαχόμενους. Παράλληλα, για πρώτη φορά, αναπτύχθηκε στο έδαφος της ΠΓΔΜ και η UNPREDEP.

Η διαμορφωθείσα κατάσταση στην Βοσνία-Ερζεγοβίνη, λόγω μη αποδοχής του ειρηνευτικού σχεδίου, έντασης των συγκρούσεων, σοβαρά διεθνή αντικρουόμενα συμφέροντα κ.λ.π., οδήγησαν τα Ηνωμένα Έθνη, να αποσύρουν τις δυνάμεις της UNPROFOR από την πρώην Γιουγκοσλαβία.

Στο πλαίσιο της συμφωνίας του Dayton της 21^{ης} Νοεμβρίου 1995, της οποίας το τελικό κείμενο υπογράφηκε στο Παρίσι στις 14 Δεκεμβρίου 1995, και την έκδοση της υπ' αριθμ. 1031 απόφασης του ΣΑ/ΟΗΕ, αποφασίστηκε η σύσταση από το ΝΑΤΟ Πολυεθνικής Στρατιωτικής Δύναμης με ζώνη ευθύνης τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και ονομασία IFOR (Implementation Force - Δύναμη Επιβολής Ειρήνης). Η επιχείρηση έλαβε την κωδική ονομασία "JOINT ENDEAVOR" και το ΚΥΣΕΑ, με την υπ' αριθμόν 1 της 10ης/1995 Συνεδρίασης του ΚΥΣΕΑ, αποφάσισε τη συμμετοχή της Ελλάδας.

Η Ελληνική συμμετοχή αρχικά αποτελούνταν από: Ένα ειδικό Λόχο Μεταφορών, δύναμης 250 ανδρών με 117 οχήματα, που εντάχθηκε στο Βελγικό Τάγμα Μεταφορών με έδρα το Visoko, που ονομάστηκε Ελληνική Δύναμη Βοσνίας (ΕΛΔΥΒ). Μία Φρεγάτα και δύο Ναρκαλιευτικά πλοία, για τις ανάγκες της ναυτικής επιχείρησης SHARP GUARD. Δύο αεροσκάφη (Α/Φ) C-130 και 17 άνδρες ως

προσωπικό υποστήριξης, με έδρα το Rimini Ιταλίας, για τις ανάγκες μεταφορών προσωπικού και υλικών των IFOR - SFOR. Δεκαπέντε Αξιωματικούς και των τριών κλάδων, για ενίσχυση των Στρατηγείων. Το Νοέμβριο του 1996 το ΚΥΣΕΑ αποφάσισε την παράταση της συμμετοχής της ΕΛΔΥΒ στην πολυεθνική δύναμη, η οποία στις 20 Δεκεμβρίου μετονομάστηκε σε SFOR (Stabilization Force). Η αποστολή της ΕΛΔΥΒ, στο πλαίσιο των γενικών αποστολών της SFOR, ήταν η εκτέλεση μεταφορών εφοδίων και υλικών πάσης φύσεως από και προς τα αεροδρόμια και τα λιμάνια της Βοσνίας, με σκοπό την ανοικοδόμηση και ανασυγκρότηση της χώρας.

Η ΕΛΔΥΒ, αποτελούνταν από ένα Λόχο, συνολικής δύναμης 280 ανδρών που εγκαταστάθηκε σε στρατόπεδο στο Βίσοκο, 28 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του Σεράγεβο, μαζί με δυνάμεις από το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Αυστρία. Το υπόψη Τάγμα Μεταφορών έλαβε την κωδική ονομασία "BELUGA" (Belgium-Luxemburg-Greece-Austria), από τα αρχικά των συμμετεχόντων κρατών. Την 1^η Απριλίου 1997 το Βέλγιο που ασκούσε τη διοίκηση του στρατοπέδου αποχώρησε από τη BELUGA και η ΕΛΔΥΒ ανέλαβε την ηγεσία της εν λόγω δύναμης. Στις 28 Ιουνίου 1998 μια Βουλγαρική διμοιρία, 26 ανδρών, ενσωματώνεται στην ΕΛΔΥΒ και με την αποχώρηση και του Λουξεμβούργου, η δύναμη μετονομάζεται πλέον σε HELBA (HELLas-Bulgaria-Austria). Το όνομα αυτό ίσχυσε και μέχρι τις αρχές του 2003, που είναι η ημερομηνία επαναπατριsmού της ΕΛΔΥΒ, παρά την αποχώρηση του Αυστριακού Τάγματος Μεταφορών στις 14 Φεβρουαρίου 2000 και της Βουλγαρικής Διμοιρίας στις 14 Ιανουαρίου 2001.

Η ΕΛΔΥΒ κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της, επιτέλεσε τεράστιο έργο και έφερε σε πέρας περί τις 2000 αποστολές έχοντας διανύσει πάνω από 19 εκατομμύρια χιλιόμετρα, χωρίς κανένα ατύχημα, παρά τις αντίξοες καιρικές συνθήκες, την κακή κατάσταση των δρόμων και την επικινδυνότητα των δρομολογίων. Μία άλλη σημαντική πρωτοβουλία της ΕΛΔΥΒ ήταν, σε συνεργασία με την Ελληνική Πρεσβεία στο Σεράγεβο και την οργάνωση "Γιατροί του Κόσμου", να συγκεντρώσει από διάφορες πόλεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της Σερβίας, 22 ανάπηρα παιδάκια, τα οποία έπεσαν θύματα ναρκών κατά τη διάρκεια του πολέμου και να τα μεταφέρει στην Ελλάδα όπου παρέμειναν για 15 ημέρες. Η εκτέλεση ενός μεγάλου αριθμού αποστολών, χωρίς την ύπαρξη ατυχήματος, καταδεικνύει την άρτια οργάνωση και τον επαγγελματισμό που διέκρινε το

Ελληνικό τμήμα ενώ οι σημαντικές μεταφορικές δυνατότητές του, ήταν ζωτικής σημασίας στο Σύστημα Διοικητικής Μέριμνας της πολυεθνικής δύναμης. Ακολούθως, η δύναμη της ΕΛΔΥΒ στα πλαίσια της SFOR μετασχηματίστηκε σε ένα Λόχο Μεταφορών με Διμοιρία Υγειονομικού και Εθνικό τμήμα υποστήριξης (National Support Element – NSE), συνολικής δύναμης περίπου 100 ανδρών.

Επιπρόσθετα, στα Επιτελεία (Headquarters - HQs) της SFOR υπηρετούσαν συνολικά έξι Έλληνες Αξιωματικοί. Στη SFOR υπαγόταν επίσης η AMIB (Allied Military Intelligence Battalion), στην οποία η χώρα μας συμμετείχε με 2 άνδρες και το NIC (National Intelligence Cell), με άλλους 4 άνδρες. Στα πλαίσια της αναθεώρησης από το NATO των δυνάμεών του στη Βαλκανική, από τον Φεβρουάριο 2003 η χώρα μας συμμετέχει στην SFOR με Λόχο Στρατονομίας, συνολικής δύναμης περίπου 45 - 50 ανδρών, ως Leading Nation στη Διεθνή Στρατιωτική Αστυνομία (International Military Police - IMP) της SFOR με έδρα το Στρατόπεδο BUTMIR (Σεράγεβο). Η ανωτέρω δύναμη εγκαταστάθηκε στο Στρατόπεδο BUTMIR μετά τις 10 Ιανουαρίου 2003, ενώ αντίστοιχα ο Λόχος Μεταφορών επέστρεψε στην Ελλάδα περί το πρώτο δεκαπενθήμερο του Φεβρουαρίου μετά την παράδοση υλικών και οχημάτων στον Λόχο Στρατονομίας

6.3.2 Δεκέμβριος 2004 – Επιχείρηση “ALTHEA”

Το NATO στη σύνοδο κορυφής της Κωνσταντινούπολης στις 28 και 29 Ιουνίου 2004, αποφάσισε τον τερματισμό της επιχείρησης Stabilization Force (SFOR). Το Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ) του ΟΗΕ με την απόφαση 1551 της 9^{ης} Ιουλίου 2004 ζήτησε τη συνέχιση της επιχείρησης από την ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά την επιτυχή εκτέλεση της επιχείρησης Concordia στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), αποφάσισε να αναλάβει μια μεγαλύτερη στρατιωτική επιχείρηση αυτή τη φορά στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη ως διάδοχη του NATO με την κωδική Ονομασία “ALTHEA”. Η επιχείρηση θα εκτελείται σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διευθετήσεις του «BERLIN PLUS» μεταξύ NATO και ΕΕ.

Η αποστολή της EUFOR ήταν να διεξάγει επιχειρήσεις στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, για παροχή αποτροπής, συνεχούς συμμόρφωσης με την ευθύνη της εκπλήρωσης των καθοριζομένων στα παραρτήματα 1Α και 2 του Γενικού Πλαισίου

της Ειρηνευτικής Συμφωνίας του DAYTON και να συνδράμει στη δημιουργία σταθερού και ασφαλούς περιβάλλοντος σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΣΑ/ΟΗΕ.

Στις 12 Ιουλίου 2007 περατώθηκε με επιτυχία η Ελληνική συμμετοχή στο Πολυεθνικό Συγκρότημα Βορείου Τομέα (Multinational Task Force North – MNTF N) της επιχείρησης “ALTHEA” με έδρα την Τουζλα και επαναπατρίστηκε το τελευταίο τμήμα των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων που συμμετείχαν σε αυτό.

Στο Πολυεθνικό Συγκρότημα Βορείου Τομέα στο οποίο συμμετείχαν 14 χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Ελλάδα, Εσθονία, Ιρλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Τουρκία, Τσεχία, και Φιλανδία) η Ελλάδα ως Έθνος-Πλαίσιο (Framework Nation) ασκούσε την Διοίκηση από την 1^η Δεκεμβρίου 2006 μέχρι και τις 27 Ιουνίου 2007. Σημειώνεται ότι η Ελλάδα για πρώτη φορά ανέλαβε Διοίκηση Τομέα σε Επιχείρηση Υποστήριξης Ειρήνης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως – NATO.

Η Ελλάδα ως Framework Nation κατόπιν της μετάβασης της Επιχείρησης στην επόμενη φάση εξουσιοδοτήθηκε από την EUFOR και τα υπόλοιπα Κράτη - Μέλη του MNTF-N να διεξάγει τις διαπραγματεύσεις καθώς και να υπογράψει το σχετικό Memorandum of Understanding (MOU) με τη Βοσνιακή Κυβέρνηση για την παράδοση της Βάσης Camp Eagle Base, (στο οποίο στρατωνιζόταν το πολυεθνικό συγκρότημα) στο Υπουργείο Άμυνας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Η παράδοση της Βάσης πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιουνίου 2007. Σε ειδική τελετή στην οποία παρέστησαν ο υπουργός Άμυνας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης Selmo Cikotic, ο οποίος ευχαρίστησε θερμά την Ελλάδα, διότι κατά την περίοδο της Διοικήσεως του Πολυεθνικού Συγκροτήματος Βορείου Τομέα επετεύχθη πλήρως η αποστολή της ειρηνευτικής επιχείρησης. Επισήμανε επίσης ότι η Ελληνική Διοίκηση ενέπνευσε την εμπιστοσύνη και την αναγνώριση του τοπικού πληθυσμού και των αρχών στο έργο το οποίο επιτέλεσε.

7. ΜΙΚΡΑ ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ

7.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η διεξαγωγή ειρηνευτικών αποστολών τις τελευταίες δεκαετίες περιλαμβάνει τη συμμετοχή περισσότερων του ενός κρατών, με συνηθισμένη ακολουθούμενη πρακτική να είναι ένα έθνος να αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο. Ο ηγετικός ρόλος περιλαμβάνει από τα αρχικά στάδια της σχεδίασης και της μεταφοράς δυνάμεων στο έδαφος του κράτους στο οποίο θα υλοποιηθεί η ειρηνευτική αποστολή, στα επόμενα στάδια της διεξαγωγής των δραστηριοτήτων για την αποκατάσταση της ειρήνης στην περιοχή, οι οποίες σημειωτέον δεν περιλαμβάνουν κάθε φορά τη χρήση ένοπλης βίας, έως την σταδιακή συνήθως αποχώρηση των δυνάμεων και τη μεταφορά τους στα έθνη που τις έχουν αποστείλει.

Το ζήτημα που προκύπτει είναι το αν απαιτείται εκτός του κράτους που αναλαμβάνει τον ηγετικό ρόλο, η συμμετοχή και άλλων κρατών. Η απάντηση στο ζήτημα αυτό είναι ότι ένα μεμονωμένο κράτος, ανεξαρτήτως μεγέθους, δεν έχει συνήθως τη δυνατότητα να υποστηρίξει μία τέτοια μεγάλης κλίμακας επιχείρηση. Οι λόγοι είναι πολλοί και ενδεικτικά μπορούν να είναι οι μεγάλες απαιτήσεις σε έμπυχο προσωπικό και μέσα πάσης φύσεως, οι δαπάνες που απαιτούνται για μακροχρόνια υποστήριξη μίας τέτοιας αποστολής αλλά επίσης δεν μπορεί να μην συμπεριληφθεί το ενδεχόμενο πολιτικό κόστος, ειδικά σε περίπτωση ανθρώπινων απωλειών, της κυβέρνησης που αποφασίζει τη διεξαγωγή. Ένα τέτοιο πολιτικό κόστος δεν είναι διατεθειμένες όλες οι κυβερνήσεις να το αναλάβουν.

Συνεπώς για μία τέτοια επιχείρηση, η συμμετοχή άλλων κρατών δεν είναι μόνο απαραίτητη αλλά ενθαρρύνεται κιόλας από τα μεγάλα κράτη προς τα μικρά. Τα μικρά κράτη μπορούν να αποκομίσουν οφέλη από έναν τέτοιο συνασπισμό με μεγαλύτερα κράτη, αλλά και τα μεγαλύτερα κράτη έχουν να κερδίσουν από μία αντίστοιχη συνεργασία. Οι συνεργασίες του τύπου αυτού δεν είναι όμως χωρίς προβλήματα και απαιτούν χρόνο για να αποφέρουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Το πλέον ισχυρό κράτος που ηγείται ενός συνασπισμού κρατών, θα πρέπει να αποδεχτεί έναν βαθμό στρατιωτικών περιορισμών προκειμένου να αποκομίσει πολιτικά οφέλη από τη συμμετοχή μικρών κρατών σε μία πολυεθνική στρατιωτική επιχείρηση (Bensahel 2007) (Weitsman 2013).

Στη συνέχεια αναλύονται οι συμμετοχές δύο μικρών κρατών, της Δανίας και της Αλβανίας, σε πρόσφατες ειρηνευτικές αποστολές. Έχοντας διαφορετική κουλτούρα ως έθνη και συμμετέχοντας για διαφορετικούς λόγους η κάθε μία σε αποστολές, αναδεικνύονται πτυχές και δευτερογενείς επιδράσεις από τις συμμετοχές αυτές.

7.2 ΔΑΝΙΑ

Η Δανία είναι μία σκανδιναβική χώρα στη βόρεια Ευρώπη με πληθυσμό λιγότερο από 6 εκατομμύρια αλλά τεράστια έκταση λόγω της Γροιλανδίας και των εκατοντάδων νησιών. Αποτελεί ένα από τα ιδρυτικά μέλη του ΝΑΤΟ, συμμετέχοντας σε αυτό από το 1949 και μέλος της ΕΕ από το 1973, έχοντας όμως διαπραγματευθεί την εξαίρεσή της από το ευρώ ως νόμισμα.

Κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου η Δανία συμμετείχε συνολικά σε 13 διεθνείς στρατιωτικές αποστολές, όλες υπό τον ΟΗΕ εξαιρουμένης της συνεισφοράς με στρατεύματα στις βρετανικές δυνάμεις κατοχής στην τότε Δυτική Γερμανία με συνολικό προσωπικό περίπου 34.000. Από τη δεκαετία του '90 και έπειτα, συμμετείχε σε 68 αποστολές πλέον εκτός του ΟΗΕ και υπό το ΝΑΤΟ, τον ΟΑΣΕ και διεθνείς συμμαχίες με συνολικό προσωπικό πέραν των 70.000. Παρατηρείται μία μεταστροφή στην ακολουθούμενη πολιτική της Δανίας αναφορικά με τη συμμετοχή της σε διεθνείς αποστολές, τόσο αριθμητικά όσο και την ηγεσία κάτω από την οποία διεξάγονταν οι αποστολές.

Αυτή η μεταστροφή της στρατιωτικής εμπλοκής της Δανίας προέρχεται από την αλλαγή της διεθνούς ζήτησης για συνεισφορά των μικρών κρατών στη διεθνή ασφάλεια, τη θέληση των διαμορφωτών της πολιτικής στη Δανία να ικανοποιήσουν τη ζήτηση αυτή και της ικανότητας των ΕΔ της Δανίας να εφαρμόσουν τις επιλογές αυτές (Wivel et al 2018).

Αυτή η μετάβαση του κράτους της Δανίας έχει τρεις συνιστώσες: η αλλαγή του διεθνούς συστήματος μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και οι ανάγκες ασφαλείας που προέκυψαν από τον πολλαπλασιασμό των μικρών κρατών αλλά και των συγκρούσεων μεταξύ τους, η πρόθεση των διαμορφωτών της χάραξης πολιτικής της Δανίας να αλλάξουν την πολιτική κατεύθυνση της χώρας

προκειμένου να συμβαδίσουν με τις νέες προκλήσεις του διεθνούς περιβάλλοντος ανεξαρτήτως κομματικών προσανατολισμών και τέλος η ποιότητα των ΕΔ της Δανίας που μπορούσαν να προσαρμοστούν στις προκλήσεις αυτές και να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των πολιτικών προϊσταμένων τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

«Τα μικρά κράτη παραδοσιακά επεδίωκαν είτε να ‘κρυφτούν’ από τις πολιτικές των μεγάλων δυνάμεων με την υιοθέτηση μη-προκλητικών ουδέτερων πολιτικών ή αναζητώντας καταφύγιο σε διμερείς και πολυμερείς συμμαχίες με τις μεγάλες δυνάμεις. Και οι δύο στρατηγικές είναι αμυντικές και στόχο είχαν την εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους. Στην αντίθετη κατεύθυνση, ο στρατιωτικός ακτιβισμός της Δανίας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου έχει επιθετική στρατηγική και στοχεύει στην προώθηση των συμφερόντων και αξιών της Δανίας με τη στρατιωτική εμπλοκή (Wivel et al 2018).»

Το 2004 οι ΕΔ της Δανίας άλλαξαν τον προσανατολισμό τους και από την προστασία της εδαφικής επικράτειας στράφηκαν σε μία πιο ευέλικτη μορφή του στρατεύματος που να μπορεί να αναπτυχθεί εκτός εθνικού εδάφους. Η απεμπόληση της προστασίας της εθνικής εδαφικής επικράτειας μπορεί να κάνει το κράτος ευάλωτο σε εξωτερικές απειλές, πλην όμως η Δανία θεωρούσε ότι αυτές οι απειλές είναι διαχειρίσιμες. Η δυνατότητα αποστολής στρατευμάτων εκτός Δανίας θεωρήθηκε πιο κερδοφόρα καθώς προωθούσε καλύτερα τα συνολικά συμφέροντα.

Επιπρόσθετα η Δανία προσπάθησε να οικοδομήσει μία ιδιαίτερη σχέση με τις ΗΠΑ, κάτι το οποίο της έδινε πρόσβαση σε διαμορφωτές της πολιτικής των ΗΠΑ και πληροφορίες ως προς τις πολιτικές θέσεις των ΗΠΑ (Wivel et al 2018). Η σχέση αυτή αξιολογήθηκε ως εξόχως σημαντική για τη Δανία, πλην όμως η πολιτική των ΗΠΑ μεταβάλλεται και αυτό έχει αντίστοιχες επιπτώσεις.

Στην μετάβαση αυτή, η Δανία είχε ως σημαντικό συνοδοιπόρο τις Ένοπλες Δυνάμεις της. Αν και το μέγεθος τους είναι σχετικά περιορισμένο, με δύναμη μόλις πάνω από 15.000 προσωπικό εντούτοις τα πολιτικά κόμματα έχουν αποφασίσει τη σταδιακή αύξηση του προϋπολογισμού κατά 20% (Danish-Defence-

Agreement(2018-2023) n.d.). Η απόφαση αυτή πάρθηκε κατόπιν αξιολόγησης των υπαρχουσών απειλών, προκλήσεων του διεθνούς περιβάλλοντος αλλά και συγκεκριμένης στοχοθεσίας.

Τα παραπάνω δεικνύουν ότι η μεταστροφή της στρατηγικής της Δανίας δεν ήταν μία τυχαία κίνηση αλλά έγινε βάσει προγραμματισμού, αποδοχής από τα πολιτικά κόμματα ανεξαρτήτως ιδεολογίας και αξιολόγησης των συνθηκών του διεθνούς περιβάλλοντος. Η Δανία αντιλαμβανόμενη τη μικρότητά της, επέλεξε τον ορθότερο για αυτήν δρόμο, χάραξε την πολιτική της και την ακολούθησε.

7.3 ΑΛΒΑΝΙΑ

Το κράτος της Αλβανίας από την άλλη, αποτελεί μία εντελώς διαφορετική περίπτωση κράτους που αποφάσισε τη συμμετοχή του σε διεθνείς ειρηνευτικές αποστολές για τελείως διαφορετικούς λόγους. Το κράτος της Δημοκρατίας της Αλβανίας όπως είναι η επίσημη ονομασία, ευρισκόμενο στα βορειοδυτικά σύνορα της χώρας μας και μέρος της Βαλκανικής χερσονήσου, είναι μέλος του ΟΗΕ από το 1955, έχει ενταχθεί στο ΝΑΤΟ το 2009, ενώ έκανε επίσημη αίτηση ένταξης στην ΕΕ τον Απρίλιο του 2009 και έλαβε καθεστώς επίσημης υποψηφιότητας τον Ιούνιο του 2014.

Η συμμετοχή της Αλβανίας σε ειρηνευτικές αποστολές διαμορφώθηκε κατά κύριο λόγο από το εσωτερικής φύσεως ενδιαφέρον για την εδραίωση της παρουσίας της χώρας στο ΝΑΤΟ και την επιτάχυνση των διαδικασιών ένταξης στην ΕΕ, αλλά και για να μειώσει τις εσωτερικές και περιφερειακές ανασφάλειες (E. & Gjevorci 2016).

Μετά από 40 χρόνια κομμουνιστικού πολιτεύματος, η Αλβανία ξεκίνησε τη δεκαετία του '90 μία σταδιακή μετάβαση σε δημοκρατικό πολίτευμα. Η κατάρρευση της οικονομίας της Αλβανίας το 1997 πυροδότησε τρομερές αλλαγές με αποτέλεσμα τη σχεδόν κατάρρευση του κρατικού μηχανισμού, τη διάλυση των Ενόπλων Δυνάμεων, ένα τεράστιο κύμα οικονομικών μεταναστών και την ανάγκη αποστολής διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης στο έδαφος της προκειμένου να διαφραστεί η έννομη τάξη. Η μετα-κομμουνιστική πολιτική ηγεσία βρήκε τις Ηνωμένες Πολιτείες και το ΝΑΤΟ ως τις πλέον εφικτές προσβάσεις προκειμένου

να ευθυγραμμιστεί με την ευρω-ατλαντική κοινότητα (Vickers 1997). Το NATO αναλαμβάνοντας όλο και πιο ενεργό ρόλο έναντι του ΟΗΕ σε ειρηνευτικές αποστολές υπό την ηγεσία του, θεωρήθηκε ότι επαυξάνει την περιφερειακή ασφάλεια αλλά και την πρόσβαση στην ενσωμάτωση στην ΕΕ.

Η Αλβανία συμμετέχοντας σε ειρηνευτικές αποστολές βελτιώνει τη διεθνή της εικόνα αλλά και τον εκσυγχρονισμό των Ενόπλων της Δυνάμεων, προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία στις απαιτήσεις που προκύπτουν. Η παγίωση της εύθραυστης δημοκρατίας και η ενδυνάμωση της εσωτερικής σταθερότητας είναι οι εσωτερικοί λόγοι των επιλογών αυτών.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, το NATO έχει τοποθετήσει τη διαχείριση κρίσεων και τις ειρηνευτικές αποστολές ως τις κυριότερες δραστηριότητες της στρατηγικής ασφαλείας της και σταδιακά έχει αναπτύξει ένα ιστορικό ειρηνευτικών παρεμβάσεων (Frantzen 2005). Η πολυπόθητη ένταξη στο NATO εκτός από τα επιδιωκόμενα οφέλη, προκαλεί και υποχρεώσεις και η Αλβανία φάνηκε πρόθυμη να τις ικανοποιήσει ευθυγραμμιζόμενη με την ευρω-ατλαντική κοινότητα. Από στρατιωτικής πλευράς, η πολιτική ηγεσία πίεσε στο να καμφθούν οι όποιες αντιρρήσεις και να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις.

Μετά την εκπλήρωση του αρχικού στόχου της ένταξης στο NATO, το επόμενο βήμα ήταν η σταδιακή προσέγγιση της ΕΕ. Μετά τη συμμετοχή στις αποστολές της Βοσνίας, του Τσαντ και της Σομαλίας, η Αλβανία προετοιμαζόταν για την αποστολή της ΕΕ στο Μάλι. Αν και τα ζωτικά συμφέροντα της χώρας απέχουν από τα εδάφη της Αφρικής, εντούτοις η συνεισφορά με προσωπικό σε αποστολές υπό την ΕΕ θεωρήθηκε ότι βελτιώνει τις διαδικασίες προς ένταξη.

Μετά το 2001 η Αλβανία έγινε μάρτυρας από πρώτο χέρι των θετικών αποτελεσμάτων που μπορεί να έχει μία ειρηνευτική αποστολή στην πολιτική σταθερότητα και την εσωτερική ασφάλεια μίας χώρας (E. Gjevorci 2016). Οι συγκρούσεις στο Κόσοβο, στο οποίο σημειωτέον είναι έντονο το αλβανικό στοιχείο, αποτέλεσε το παράδειγμα προς αυτήν την κατεύθυνση. Η δυναμική παρέμβαση του NATO στο Κόσοβο αλλά και πιο πριν στην ίδια την Αλβανία, δημιούργησαν τις συνθήκες για την ευθυγράμμιση με το NATO αλλά φυσικά και τις ΗΠΑ ως τον κυρίαρχο παράγοντα της συμμαχίας.

Εκτός των άλλων, η Αλβανία συμμετέχει με προσωπικό στην SEEBRIG (South-Eastern Europe Brigade), η οποία είναι στρατιωτικός σχηματισμός επιπέδου Ταξιαρχίας. Εκτός της Αλβανίας συμμετέχουν με προσωπικό και μέσα η Ελλάδα, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Τουρκία και η ΠΓΔΜ (νυν Βόρεια Μακεδονία). Η SEEBRIG υποστηρίζει επιχειρήσεις ειρήνης που διεξάγονται υπό τον ΟΗΕ, το NATO, την ΕΕ ή τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και η πρώτη φορά που αναπτύχθηκε ήταν το 2006 στο Αφγανιστάν ως μέρος της ISAF (International Security Assistance Force) (SEEBRIG n.d.). Ο ρόλος και η αποτελεσματικότητα μίας τέτοιας δύναμης δεν είναι μία εύκολη υπόθεση, ειδικότερα μεταξύ κρατών των οποίων η πρόσφατη ιστορία βρίθει συγκρούσεων και εντάσεων. Αποτελεί όμως μία προοπτική συνεργασίας μεταξύ των κρατών αυτών και θεμελίωσης της περιφερειακής ασφάλειας και σταθερότητας.

Σαφέστατα, η εμπλοκή της Αλβανίας σε ειρηνευτικές αποστολές συνέβαλλε στη βελτίωση του επιπέδου επαγγελματισμού και του εκσυγχρονισμού των ΕΔ προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις και να είναι συμβατές με τις ΕΔ των άλλων χωρών που συνεργάζεται. Οι ΕΔ αποτέλεσαν στήριγμα των πολιτικών επιδιώξεων για μία "νέα εποχή" στη χώρα σε μία πορεία προβολής ως παράγοντα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή.

8. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΟΒΟΥ

Η Ελλάδα βρίσκεται σε μία ταραχώδη γειτονιά της υφηλίου. Έχοντας περάσει από αυτήν πλήθος κατακτητών στη σύγχρονη ιστορία της, η πλέον μακρόχρονη παραμονή σε αυτήν ήταν από την πλευρά της Τουρκίας. Μετά από σχεδόν 400 χρόνων υποδούλωσης από την Τουρκία, η Ελλάδα κατάφερε να ανακτήσει την εθνική της κυριαρχία και με αργά αλλά σταθερά βήματα να επεκτείνει την εδαφική της έκταση στα σημερινά της σύνορα. Οι πόλεμοι που διεξήχθησαν έκτοτε δεν ήταν όλοι νικηφόροι και δεν είχαν το επιθυμητό αποτέλεσμα, με κυριότερο παράδειγμα τον "ατυχή", όπως ονομάστηκε, πόλεμο του 1897 αλλά και την Μικρασιατική καταστροφή. Στην πραγματικότητα ήταν εθνικές πανωλεθρίες με ολέθρια αποτελέσματα. Επιπλέον οι συγκρούσεις που έγιναν δεν είχαν όλες την κλασική και αναμενόμενη μορφή του πολέμου, όπως θα μπορούσε να φανταστεί κάποιος, με σημαντικότερο παράδειγμα αυτό του Μακεδονικού Αγώνα. Έχοντας χαρακτηριστικά σύγχρονου ανταρτοπολέμου, ελάχιστοι πατριώτες κινούμενοι από αγνά ιδεώδη και ιδανικά, πολλές φορές με την άγνοια του επίσημου τότε ελληνικού κράτους, κατάφεραν να μεταβάλλουν την μορφή του χάρτη και να αλλάξουν τη χάραξη των συνόρων.

Στη συνέχεια, το τέλος των δύο παγκοσμίων πολέμων, θα βρει την Ελλάδα στη μεριά των νικητών πλην όμως τα κέρδη θα είναι αναλογικά μικρά. Ιδιαίτερα, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος για την Ελλάδα ενώ είχε μεγάλο φόρο τιμής αίματος, σε σύγκριση με τις άλλες συμμετέχουσες χώρες, με μεγάλη χρονικά αντίσταση στους εισβολείς αλλά κάτω από το βάρος του Άξονα τελικά θα βρεθεί υπό τριπλή κατοχή. Οι Έλληνες όμως δεν θα σταματήσουν να πολεμούν τους κατακτητές στην υπόδουλη Ελλάδα και θα συνεχίσουν τον αγώνα από τη Μέση Ανατολή, τασσόμενοι στο πλευρό των Συμμάχων και συμμετέχοντας σε διάφορες επιχειρήσεις. Το τέλος του πολέμου θα βρει τους νικητές να δρέπουν τις δάφνες της νίκης και την Ελλάδα να σπαράσσεται από έναν εμφύλιο πόλεμο, ο οποίος θα την πάει πολλά χρόνια πίσω, ακόμα περισσότερο και από την ηττημένη Γερμανία. Το τέλος του εμφυλίου πολέμου, θα βρει την Ελλάδα να ακολουθεί τη δημοκρατία και τον δυτικό κόσμο αλλά με τα μίσση και τα πάθη του εμφυλίου να είναι ακόμα νωπά και να συνεχίζονται για πολλά χρόνια.

Οι προσπάθειες της χώρας να ορθοποδήσει, θα την οδηγήσουν να λάβει μέρος στην πρώτη μεταπολεμική ειρηνευτική αποστολή, με τη σύγχρονη μορφή, αυτή του πολέμου της Κορέας. Το Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδας στην Κορέα (ΕΚ.Σ.Ε.) από τον Νοέμβριο του 1950 έως τον Δεκέμβριο του 1955, αποτελούσε την πρώτη ελληνική συμμαχική αποστολή στα πλαίσια του ΟΗΕ (<http://liaskosmuseum.gr> n.d.). Η Κορέα, αν και βρίσκεται πολλά χιλιόμετρα μακριά από τα άμεσα συμφέροντα της χώρας, θα αποτελέσει μία ευκαιρία να ταχθεί έμπρακτα με το πλευρό των ΗΠΑ και από τη συμμετοχή αυτή, η οποία φυσικά δεν είναι αναίμακτη σε ανθρώπινες ζωές, να αποκομίσει οφέλη. Έκτοτε το δόγμα των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων παραμένει σταθερά προσηλωμένο στα δυτικά πρότυπα και μη έχοντας συμμετάσχει σε μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις τις τελευταίες δεκαετίες, να αντλούνται από αυτά διδάγματα και εμπειρίες προκειμένου να ενσωματωθούν κατ' αναλογία στα ελληνικά δεδομένα.

Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου θα επιφέρει τεράστιες αλλαγές στην μορφή του κόσμου, όπως ήταν γνωστός μέχρι τότε. Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας ήταν μία από αυτές, έχοντας ως συνέπεια την έναρξη ενός αιματηρού εμφυλίου πολέμου, στη βάση θρησκευτικών και φυλετικών διαφορών. Ο εμφύλιος αυτός πόλεμος χαρακτηρίστηκε από εξαιρετική βιαιότητα, σφαγές αμάχων και καταστροφές, οι οποίες θα οδηγήσουν τις μεγάλες δυνάμεις να παρέμβουν προκειμένου να αποφευχθούν τα χειρότερα. Τα κίνητρα της παρέμβασης δεν είναι εύκολο να αναλυθούν, αλλά σε κάθε περίπτωση δεν είναι πάντα άδολα και κινούμενα από ανθρωπιστικά ιδεώδη. Πίσω από τα φαινομενικά αυτά κίνητρα κρύβονταν συμφέροντα, που οδήγησαν τους δρώντες να επιλέξουν πλευρές και να πράξουν ανάλογα με τα συμφέροντα αυτά. Στο πλαίσιο αυτό και η Ελλάδα επέλεξε να συμμετάσχει στις ειρηνευτικές αποστολές της εποχής με προσωπικό και των τριών κλάδων των ΕΔ, ενεργώντας πάντα με τον χαρακτήρα και την οπτική του μικρού κράτους.

Αναμφισβήτητα η Ελλάδα των τελευταίων χρόνων, κατατάσσεται στα μικρά κράτη. Το θεωρητικό πλαίσιο κατάταξης των κρατών σε μεγάλα και μικρά, συνίσταται από αριθμό κριτηρίων, για τα οποία δεν υπάρχει πάντα ομοφωνία. Για την Ελλάδα όμως λόγω μεγέθους της εδαφικής έκτασης, του αριθμού του πληθυσμού εντός των συνόρων αλλά και της κατάστασης της οικονομίας τόσο σε απόλυτα μεγέθη (ΑΕΠ, κατά κεφαλή εισόδημα) αλλά και σε ρυθμούς ανάπτυξης,

θα πρέπει να την κατατάξουμε στα μικρά κράτη. Μία παράμετρος η οποία καλό είναι να ληφθεί υπόψη είναι το μέγεθος των Ενόπλων Δυνάμεων που διαθέτει καθώς και το ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται ετησίως για την άμυνα. Οι αριθμοί ενδεχομένως είναι δυσανάλογα μεγάλοι, σε σχέση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη αλλά η γειτνίαση με συγκεκριμένα κράτη καθώς και υφιστάμενη διαχρονική απειλή, ίσως δεν αφήνουν περιθώρια για διαφορετική προσέγγιση.

Για την κατάταξη της Ελλάδας στα μικρά κράτη, ένα ακόμα κριτήριο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι το πόσο επηρεάζουν οι αποφάσεις της σε πολιτικό επίπεδο. Στους διεθνείς οργανισμούς που συμμετέχει η Ελλάδα μαζί με άλλες χώρες όπως είναι ο ΟΗΕ, το ΝΑΤΟ και η ΕΕ, το δικαίωμα ψήφου είναι το ίδιο για όλες τις χώρες. Οι αποφάσεις όμως που λαμβάνονται από τις χώρες, έχουν διαφορετική βαρύτητα. Μία απόφαση των ΗΠΑ για αποχώρηση από το ΝΑΤΟ δεν θα έχει τις ίδιες επιπτώσεις όπως μία αντίστοιχη απόφαση από την πλευρά της Δανίας ή της Εσθονίας. Κατ' αναλογία και μία παρόμοια απόφαση της Ελλάδας στους διεθνείς οργανισμούς που συμμετέχει, δεν θα επηρεάσει τις περισσότερες φορές τουλάχιστον το ίδιο όπως αυτή ενός μεγάλου κράτους. Λαμβάνοντας υπόψη και αυτό το κριτήριο, η Ελλάδα κατατάσσεται και πάλι στα μικρά κράτη.

Όντας μικρό λοιπόν κράτος, το επόμενο που εξετάζεται είναι αν η Ελλάδα είναι έξυπνο κράτος, αν μπορεί να κτυπάει παραπάνω από το βάρος της. Οι πόροι είναι περιορισμένοι, καταστάσεις προκύπτουν οι οποίες μπορούν να τύχουν ανάλογης ευνοϊκής εκμετάλλευσης και η φήμη που προσπαθεί να εδραιωθεί είναι ότι η Ελλάδα αποτελεί παράγοντας σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή. Υπάρχουν πόροι και εκτός Ελλάδας όπως είναι οι ομάδες πίεσης του απόδημου ελληνισμού, τα οποία μπορούν να ασκούν επιρροή στις αποφάσεις των μεγάλων κρατών αλλά και οι συμμαχίες που συνάπτονται με άλλα κράτη. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν οι έστω αυτοί περιορισμένοι πόροι εκμεταλλεύονται με συστηματικό τρόπο και σε βάθος χρόνου. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα είναι δύσκολο να δοθεί και σίγουρα δεν μπορεί να δοθεί χωρίς σε βάθος ανάλυση. Η προσωπική όμως εκτίμηση είναι ότι υπάρχουν πολλά βήματα που πρέπει να γίνουν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στις ειρηνευτικές αποστολές της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και του Κοσόβου είναι από τις πλέον μακροχρόνιες και πολυάριθμες

σε προσωπικό και μέσα, σε σύγκριση πάντα με άλλες ειρηνευτικές αποστολές που έχει συμμετάσχει και συμμετέχει ακόμα η χώρα μας. Σε στρατιωτικό επίπεδο ήταν μίας πρώτης τάξεως ευκαιρία για τις Ένοπλες Δυνάμεις να δοκιμαστούν, να εκσυγχρονιστούν, να συνεργαστούν επί πραγματικού με στρατούς άλλων κρατών και να εκτελέσουν αποστολές πέραν των μέχρι τότε συνηθισμένων αποκτώντας περισσότερο επαγγελματικά χαρακτηριστικά. Οι ειρηνευτικές αυτές αποστολές θα προσδώσουν πολλά οφέλη για τις ελληνικές ΕΔ που δεν θα μπορούσαν να αποκτήσουν εάν παρέμεναν μόνο εντός συνόρων στα καθημερινά τους καθήκοντα αλλά και στην παροχή ασφάλειας και σταθερότητας.

Οι “κλασικές” θεωρίες των διεθνών σχέσεων μπορούν να εφαρμοστούν εκτός από τα μεγάλα κράτη και στα μικρά. Ίσως με ορισμένες παραδοχές και τροποποιήσεις. Εξετάζοντας τις λιγότερο γνωστές θεωρίες, η συμμετοχή της Ελλάδας στις υπό εξέταση ειρηνευτικές αποστολές, η αναζήτηση status φαίνεται ότι έχει εφαρμογή. Αναλαμβάνοντας σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και ηγετικά καθήκοντα στην εκτέλεση αποστολών και συνδράμοντας και άλλα κράτη, η Ελλάδα επεδίωξε να εδραιώσει και να ενισχύσει τη θέση της. Ειδικότερα για την περιοχή των Βαλκανίων, η Ελλάδα μάλλον δεν θα μπορούσε να μείνει αμέτοχη σε όσα συνέβαιναν στο εγγύς περιβάλλον της. Τα συμπεράσματα δείχνουν ότι πέτυχε την εδραίωση status με την επιτυχή εκτέλεση των αποστολών αυτών. Σε ότι αφορά την έτερη θεωρία του πολιτικού καταφυγίου, οι ενδείξεις οδηγούν στο ότι η Ελλάδα δεν την ακολούθησε σε μία προσπάθεια σύναψης συμμαχιών για την κάλυψη εγγενών δομικών αδυναμιών. Η Ελλάδα αποτελεί μέλος του ΟΗΕ και του NATO για πολλές δεκαετίες και δεν αναζητά καταφύγιο σε αυτούς τους οργανισμούς. Ενδεχομένως απαιτείται περισσότερο ενεργή, σταθερή και ουσιαστική παρουσία στους οργανισμούς αυτούς, πλην όμως παραμένει κυρίαρχο κράτος.

Η Ελλάδα λόγω μεγέθους δεν θα μπορούσε να υλοποιήσει τις υπό εξέταση ειρηνευτικές αποστολές μεμονωμένα. Ο όγκος των αποστολών, η φύση αυτών αλλά και η διάρκεια επιβάλλει τη συνεργασία ακόμα και για τα μεγάλα κράτη. Στο ερώτημα εάν ένα μεγάλο κράτος θα μπορούσε να εκτελέσει μόνο του μία τέτοιας έκτασης ειρηνευτική αποστολή, η απάντηση είναι αρνητική. Για μία μικρής διάρκειας και έκτασης αποστολή ενδεχομένως αυτό να είναι εφικτό, αλλά ακόμα και για τα μεγάλα κράτη οι απαραίτητοι πόροι δεν είναι απεριόριστοι. Συνεπώς η

συνεργασία και η εμπλοκή και άλλων, μεγάλων και μικρών κρατών, σε ανάλογες αποστολές είναι μονόδρομος. Οι συνεργασίες αυτές δεν είναι πάντα εύκολες και χωρίς προβλήματα καθώς ο συντονισμός των δυνάμεων, τα διαφορετικά δόγματα και ακολουθούμενες τακτικές αποτελεί μία πρόκληση για όλες τις πλευρές. Σίγουρα προκύπτουν πλεονεκτήματα για τα συμμετέχοντα κράτη από τη διάδραση μεταξύ τους.

Για την Ελλάδα προκειμένου να αποτελεί παράγοντα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης και δρώντα του οποίου οι ενέργειες θα λαμβάνονται υπόψη από τους λοιπούς δρώντες, θα πρέπει να έχει μία σταθερή πολιτική σε βάθος χρόνου για να αποδώσει τα προσδοκώμενα οφέλη. Η σταθερή πολιτική προϋποθέτει στέρεες βάσεις στην οικονομία, στην άμυνα, στις σχέσεις με τα άλλα κράτη και στη συμπεριφορά του κράτους απέναντι στους πολίτες του. Η εκτίμηση είναι ότι, για την Ελλάδα μπορούν να γίνουν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση χωρίς παλινδρομήσεις ώστε να προκύψουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

9. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα Μικρά Κράτη δεν έχουν την επιρροή στο Διεθνές Σύστημα όπως τα Μεγάλα Κράτη, το σύστημα όμως θα ήταν διαφορετικό χωρίς αυτά και για τον λόγο αυτόν αξίζουν της προσοχής μας (Fox 1965, 774-786)

Τα μικρά κράτη όμως είναι περισσότερο ευάλωτα στα τεκταινόμενα του διεθνούς συστήματος, εντός και εκτός της επικράτειάς τους. Οι δυνατότητες να επηρεάζουν τα τεκταινόμενα αυτά είναι μάλλον περιορισμένες, πλην όμως ένα κράτος που σέβεται τον εαυτό του και τους πολίτες του, όσο μικρό κι αν είναι, οφείλει να αναλαμβάνει δράση και ενέργειες.

Το διεθνές περιβάλλον μοιάζει πολύπλοκο και η πλειάδα εκτός των δρώντων που είναι τα κράτη, οι διεθνείς οργανισμοί μάλλον το κάνουν πιο πολύπλοκο. Οι ισορροπίες, οι συμμαχίες αλλά και οι αντιπαλότητες πολλές φορές είναι κρυμμένες πίσω από φανερά και μη συμφέροντα, υλικά και άυλα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bensahel, N. «International alliances and military effectiveness: Fighting alongside allies and partners .» Στο *Creating military power*, του/της Elizabeth Stanley & Risa Brooks, 186-206. Palo Alto, CA: Stanford University Press, 2007.

Corbett, J. & Connell, J. «All the world is a stage: global governance, human resources and the 'problem' of smallness.» *Pacific Review*, 28(3) 2015: 435-459.

Danish-Defence-Agreement(2018-2023). «<https://fmn.dk>.»
<https://fmn.dk/temaer/forsvarsforlig/Documents/danish-defence-agreement-2018-2023-pdf.pdf> (πρόσβαση Δεκέμβριος 10, 2019).

EU. «eeas.europa.eu.» https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

EUFORBiH. «www.euforbih.org.»
<http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

EULEX-KOSOVO. «www.eulex-kosovo.eu.» <https://www.eulex-kosovo.eu/?page=2,16> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

EUR-LEX. «eur-lex.europa.eu.» https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/petersberg_tasks.html (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

Fox, Baker. «The Small States in the International System, 1919-1969.» *International Journal*, 1969: 751-764.

—. *The Small States of Western Europe in the United Nations*. The MIT Press, 1965.

Frantzen, Henning. *NATO and Peace Support Operations 1991-1999*. Abington: Frank Cass, 2005.

Gjevori, Elvin & Gezim Visoka. «Albanian Peacekeepers: exploring the inward-looking utility of international peacekeeping.» *International Peacekeeping*, 21 Απρίλιος 2016: 513-539.

Gjevori, Elvin. «Collective Memory and Institutional Reform in Albania.» Στο *Disputed Memory Emotions and Memory Politics in Central, Eastern and South-Eastern Europe*, του/της Tea Sindbaek and Barbara Tornquist-Plewa, 319-50. Berlin: De Gryter, 2016.

Howorth, Joylon. «The transformation of European military capability, 1989-2005.» Στο *Service to country: personnel and the transformation of western militaries*, του/της Curtis Gilroy and Cindy Williams, 37-64. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2006.

«<http://liaskosmuseum.gr>.» <http://liaskosmuseum.gr/polemoskoreas/> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

Katzenstein, Peter. *Corporatism and Change: Austria, Switzerland, and the Politics of Industry (Cornell Studies in Security Affairs)*. Ithaca N.Y.: Cornell University Press, 1984.

—. «Small States and Small States Revisited.» *New Political Economy*, 8(1) 2003: 9-30.

—. *Small States in World Markets: Industrial Policy in Europe*. Ithaca N.Y.: Cornell University Press, 1985.

Mouritzen, Hans. *External danger and dempocracy: old Nordic lessons and new European challenges*. Aldershot, UK: Ashgate, 1997.

NATO. «www.nato.int.» https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

—. «www.nato.int.» https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48818.htm (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

—. «[www.nato.int.](https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52122.htm)» https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52122.htm (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

Pedi, Revecca & Sarri Katerina. «From the 'Small but Smart State' to the 'Small and Entrepreneurial State': Introducing a Framework for Effective Small State Strategies within the EU and Beyond.» *Baltic Journal of European Studies*, 2019.

Pedi, Revecca. *Theory Of International Relations: Small States in the International System*. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2016.

Rickli, Jean-Marc. «European small states' military policies after the Cold War: from territorial to niche strategies.» *Cambridge Review of International Affairs*, Σεπτέμβριος 2008: 307-325.

Schmitt, Olivier. «More allies, weaker missions? How junior partners contribute to multinational military operations.» *Contemporary Security Policy*, 24 Ιούλιος 2018: 70-84.

SEEBRIG. <https://www.seebrig.org/>. <https://www.seebrig.org/> (πρόσβαση Δεκέμβριος 10, 2019).

Thorhallsson, Baldur. «The corporatist model and its value in understanding small European states in the neo-liberal world of the twenty-first century: the case of Iceland.» *European Political Science*, 9(3) 2010: 375-386.

—. «Iceland's Economic Crash and the Integration Takeoff: An End to European Union Scepticism?» *Scandinavian Political Studies*, 34(1) 2011: 53-73.

—. «Studying Small States: A Review.» *Small States & Territories*, Ιανουάριος 2018: 17-34.

Vickers, Miranda and James Pettifer. *Albania: From Anarchy to a Balkan Identity*. London: Hurst, 1997.

Waltz, Kenneth. *Theory Of International Politics*. Addison-Wesley, Reading, Mass, 1979.

Weitsman, P.A. *Waging war: Alliances, coalitions and institutions of interstate violence*. Palo Alto, CA: Stanford University Press, 2013.

William Wohlforth, Benjamin de Carvalho, Harvard Leira, Iver Neumann. «Moral authority and status in International Relations: Good states and the social dimension of status seeking.» *Review of International Studies*, 2017: 1-21.

Wivel et al. «Denmark at War: Patterns and Developments in Denmark's Military Engagement.» *Policy Brief*, 26 Ιούνιος 2018.

Wivel, Anders. «The security challenge of small EU member states: interests, identity and the development of the EU as a security actor.» *Journal of Common Market Studies*, 43:2 2005: 393-412.

«www.greekhistoryrepository.gr.»

<http://www.greekhistoryrepository.gr/archive/item/1080> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

Βερέμης, Θάνος. *Βαλκάνια: Ιστορία και Κοινωνία: Ένα πολύχρωμο υπόδειγμα εθνικισμού*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2016.

ΓΕΕΘΑ.

«www.geetha.mil.gr.»

<http://www.geetha.mil.gr/el/%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82.html> (πρόσβαση Δεκέμβριος 10, 2019).

—. *Διακλαδικό Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΔΕ 3.5*. Αθήνα: Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, 2015.

Θουκυδίδης. *Ιστορίες*.

Καραϊσκάκη, Τασούλα. «<https://www.kathimerini.gr>.» *Η 4η βιομηχανική επανάσταση είναι εδώ*. 19 φεβρουάριος 2018. <https://www.kathimerini.gr/949360/opinion/epikairothta/politikh/h-4h-viomhchanikh-epanastash-einai-edw> (πρόσβαση Δεκέμβριος 10, 2019).

Κουσκουβέλης, Ηλίας. *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα: ΠΟΙΟΤΗΤΑ, 2007.

ΟΗΕ. <https://peacekeeping.un.org>. <https://peacekeeping.un.org/en/what-is-peacekeeping> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

—. www.un.org. <https://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-viii/index.html> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

Παρίσης, Ιωάννης. «Η Ανάπτυξη της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας & Άμυνας.» *Άμυνα & Διπλωματία*, Δεκέμβριος 2013.

—. *Παράγοντες Ισχύος στο Διεθνές Σύστημα*. Αθήνα: Ινφογνώμων, 2011.

Πλούσος, Μανόλης. «<http://eranistis.net>.» *Ο εμφύλιος της Γιουγκοσλαβίας (1990-1995)*. 03 Απρίλιος 2013. <http://eranistis.net/wordpress/2013/04/03/%CE%BF-%CE%B5%CE%BC%CF%86%CF%8D%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%85%CE%B3%CE%BA%CE%BF%CF%83%CE%BB%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%B1%CF%82-1990-1995/> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

ΥΠΕΞ. www.mfa.gr. 31 Οκτώβριος 2019. <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stous-diethneis-organismous/ohe.html> (πρόσβαση Δεκέμβριος 12, 2019).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»: ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

A/A	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ-ΜΕΣΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1	(Επιχείρηση) "ENDURING FREEDOM" (ΙΡΑΚ-ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ)	Επιτελείο USCENTCOM (TAMPA FL, US)	Επιτελής ΠΝ
2	(Επιχείρηση) "SEA GUARDIAN" (OSG) ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ	Μία (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ και μία (1) ομάδα ΟΥΚ	ΠΝ
		Πτήσεις Αεροπορικής Επιτήρησης (1 αεροσκάφος C-130 ή C-27)	ΠΑ
		Ένα (1) Υ/Β	ΠΝ
3	Δραστηριότητα NATO στο Αιγαίο για την αντιμετώπιση της Μεταναστευτικής Κρίσης (Συμμετοχή SNMG-2)	Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκεχωρημένη Βάση Υποστήριξης ΔΜ (FLS-Forward Logistic Site)	ΠΝ
		1 Α/Φ ΑΣΕΠΕ σε ρόλο έρευνας - επιτήρησης	ΠΑ
		1 Ε/Π Super Puma	ΠΑ
		1 ΤΠΚ	ΠΝ
		2 Ναυτ. Μονάδες (Κ/Φ ή Ν/ΘΗ)	ΠΝ
4	Δύναμη Κοσσόβου (KFOR) (Επιχείρηση) "JOINT ENTERPRISE" [Φάση "DETERRENT PRESENCE" (DP PHASE)] (ΕΛΔΥΚΟ 3)	3 Κ/Φ και 6 ΠΠ υπό εθνικό έλεγχο για συναφή υποστήριξη	ΠΝ
		Ένας (1) Λόχος Ελιγμού (Στρώο Film City, Pristina)	ΣΞ
		Δια LMT's (Στρώο Novoselo, Mitrovica)	ΠΝ
		Ομάδα JRD-N	ΣΞ
		KFOR HQ	5 Επιτελείς ΣΞ
		SPOU - Sea Port Operations Unit (Θεσ/νίκη)	5 Επιτελείς ΣΞ
		Τακτική Πτήση NATO με C - 130	ΠΑ
Λόχος Γενικών Μεταφορών (Θεσ/νίκη)	ΣΞ		
5	(Σύνδεσμος) ΠΓΔΜ	Επιτελείο NLO SKOPJE (εντός Περιοχής Επιχειρήσεων Βαλκανίων - BJOA)	Επιτελής ΣΞ
6	(Αποστολή) ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ - RESOLUTE SUPPORT MISSION (RSM)	Σύμβουλοι Συντήρησης Αεροδρόμιο KABUL (FW MAINTENANCE TAA-AIR/NKAIA)	4 Επιτελείς ΠΑ
7	(Σύνδεσμος) ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ	MLO/BELGRADE (πλαίσιο BJOA)	Επιτελής ΣΞ
8	(Επιχείρηση) ALTHEA (ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ)	Επιτελείο BH OPS/JOC Σεράγεβο	Επιτελής ΣΞ
		Επιτελείο EUS OHQ (SHAPE)	Επιτελής ΠΑ
9	(Αποστολή) EUTM MALI (ΜΑΛΙ)	Τακτική Διοίκηση Συμβούλων στο Επιτελείο ΜΗQ ΒΑΜΑΚΟ	2 Επιτελείς ΣΞ
10	(Επιχείρηση) ΑΤΑΛΑΝΤΑ (ΚΕΡΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ)	Επιτελείο ΟΗQ (Northwood UK)	Επιτελής ΠΝ
11	(Επιχείρηση) EUNAVFOR MED - SOPHIA (ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ)	Ένα (1) Υ/Β (εναλλάξ με OSG)	ΠΝ
		Επιτελείο ΟΗQ (Ρώμη)	Επιτελής ΠΝ
		Επιτελείο FHQ εν πλω (Στο πλοίο Διοικήσεως)	Επιτελής ΠΝ
		Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκεχωρημένη Βάση Υποστήριξης ΔΜ (FLS - Forward Logistic Site)	ΠΝ
		115 ΠΜ στη Σούδα ως Προκεχωρημένη Βάση Επιχειρήσεων (FOB - Forward Operations Base)	ΠΑ
12	(Επιχείρηση) UNIFIL (ΛΙΒΑΝΟΣ)	Κέντρο Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής (ΚΕΝΑΠ) για παροχή εκπαίδευσης Λιβική Ακτοφυλακή/Ναυτικό	ΠΝ
		Ένα (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ	ΠΝ
		Ένα (1) Α/Γ (κατόπιν απαίτησης)	ΠΝ
		Επιτελείο της UNIFIL (Naqura)	Επιτελής ΠΝ

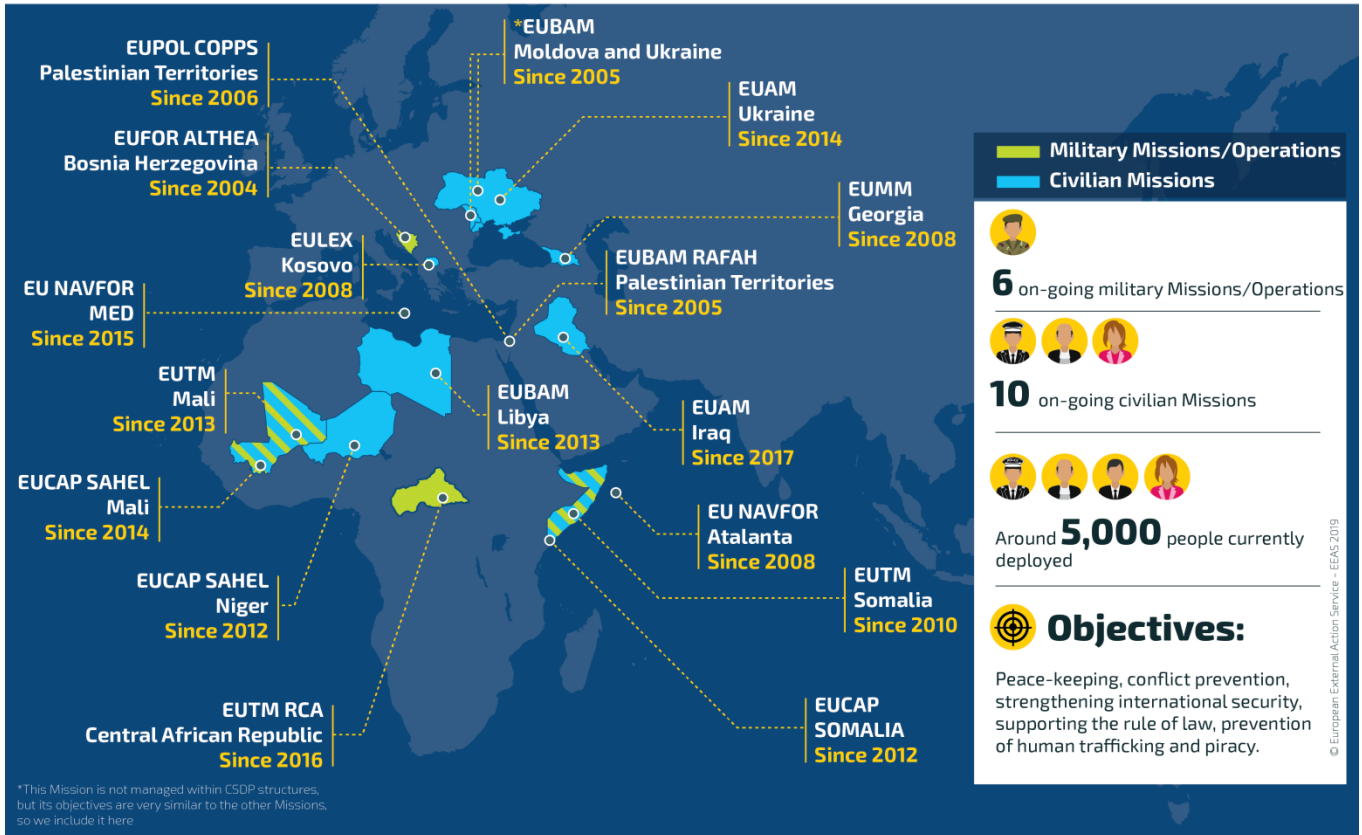
Πίνακας 1 - Τρέχουσες επιχειρήσεις που συμμετέχει η Ελλάδα με προσωπικό και μέσα

Πηγή: (ΓΕΕΘΑ, www.geetha.mil.gr n.d.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»: ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

EUROPEAN UNION
CSDP MISSIONS AND OPERATIONS 2019

Χάρτης 1 – Τρέχουσες επιχειρήσεις της ΕΕ ανά τύπο και χώρα
 Πηγή: (EU n.d.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»: ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚFOR

Kosovo Force (KFOR)

Key Facts and Figures

Mission: NATO-KFOR's mission is to contribute to maintaining a safe and secure environment as mandated by United Nations Security Council Resolution 1244. In carrying out its mission, NATO cooperates and assists the United Nations, the European Union and other international actors, as appropriate, to support the development of a stable and peaceful Kosovo. KFOR supports the development of professional, democratic and multi-ethnic security structures in Kosovo.

Commander: [Major General Michele Risi \(ITA\)](#)

28 Troop Contributing Nations
KFOR Total Strength: **3,405**

	Albania	29		Lithuania	1
	Armenia	41		Moldova	41
	Austria	330		Montenegro	2
	Bulgaria	22		Norway	2
	Canada	5		Poland	246
	Croatia	38		Portugal	3
	Czech Republic	9		Romania	57
	Denmark	35		Slovenia	242
	Finland	20		Sweden	4
	Germany	70		Switzerland	165
	Greece	111		Turkey	244
	Hungary	411		Ukraine	40
	Ireland	12		United Kingdom	23
	Italy	542		United States	660
				Total	3,405

November 2019

Πίνακας 2 – Κράτη και προσωπικό που συμμετέχει στην επιχείρηση ΚFOR υπό το ΝΑΤΟ

Πηγή: (NATO, www.nato.int n.d.)